

Пасікова О.В., Криворучко А.М., Щербань Н.М.

**«Моделювання
інноваційного освітнього середовища
здо в умовах інтеграції до європейського освітнього простору».**

номінація «Навчально – методичний посібник
закладів дошкільної освіти»

Пасікова О.В., завідувач КЗ «ДНЗ №21 ВМР»,
тел. (068) 210-09-29,

Криворучко Алла Михайлівна, вихователь-методист КЗ «ДНЗ №21 ВМР»,
тел. (097) 744-07-98

Щербань Наталія Миколаївна, вихователь КЗ «ДНЗ №21 ВМР»,
тел. (097) 437-53-56

Вінниця, 2019

Автори **Пасікова Олена Володимирівна**, завідувач, **Криворучко Алла Михайлівна**, вихователь-методист, **Щербань Наталія Миколаївна**, вихователь комунального закладу «Дошкільний навчальний заклад №21 Вінницької міської ради»

Пасікова О.В., Криворучко А.М., Щербань Н.М., «Моделювання інноваційного освітнього середовища закладу дошкільної освіти в умовах інтеграції до європейського освітнього простору». Навчально-методичний посібник /Пасікова О.В., Криворучко А.М.,Щербань Н.М. – Вінниця: ММК, 2019. 92с.

Рецензенти:

Просєкова О.В., завідувач комунального закладу «Дошкільний навчальний заклад №7 Вінницької міської ради»

Клунська Н.С., вихователь-методист комунального закладу «Дошкільний навчальний заклад №21 Вінницької міської ради»

Рекомендовано методичною радою
комунального закладу «Дошкільний навчальний заклад №21
Вінницької міської ради»
(Протокол № 4 від 16.12.2018 р.)

У методичному посібнику обґрунтовано доцільність вивчення європейського досвіду для вирішення сучасних проблем дошкільної освіти в Україні. Проаналізовано досвід організації дошкільної освіти у Франції, Великобританії, Німеччині. Показано, що системи дошкільної освіти цих країн мають свої особливості та власний перспективний досвід. Встановлено, що спільним для дошкільних закладів європейських країн є особлива увага до створення розвивального середовища та організація різних видів діяльності, що сприяють загальному розвитку дитини і підготовці її до навчання в школі. Виокремлено ідеї, які можна застосувати у розвитку дошкільної освіти в Україні. Мета дослідження: здійснити порівняльний аналіз організації систем дошкільної освіти у провідних європейських країнах та виокремити ідеї, які можна застосувати у розвитку дошкільної освіти в Україні.

Матеріали посібника рекомендовано для використання керівникам закладів дошкільної освіти, вихователям – методистам, вихователям, батькам.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОШКІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ В РІЗНИХ ОСВІТНІХ СИСТЕМАХ КРАЇН ЄВРОПИ	5
1.1 Теорія та практика дошкільного виховання в різних освітніх системах країн Європи	5
1.2. Проблема європейського дошкільного виховання в психолого-педагогічній літературі.....	25
1.3. Модель інтеграції до європейського освітнього простору комунального закладу «Дошкільний навчальний заклад №21 Вінницької міської ради»	33
РОЗДІЛ 2. ВПРОВАДЖЕННЯ МОДЕЛІ ЯКІСНОГО ОНОВЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА КЗ «ДНЗ №21 ВМР»В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ	48
2.1. Організаційні аспекти впровадження «європейського підходу» в освітній простір комунального закладу «Дошкільний навчальний заклад №21 Вінницької міської ради»	48
2.2. Наближення освітнього середовища закладу дошкільної освіти до європейських вимірів та стандартів через модернізацію роботи з педагогами, дітьми та батьками .	57
ВИСНОВКИ	92
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	95

ВСТУП

В умовах складного періоду суспільного розвитку і радикальних перетворень, на початку третього тисячоліття система вітчизняної педагогічної освіти перебуває на етапі широкомасштабного і докорінного реформування усіх її ланок, динамічних змін структурних компонентів і концептуальних засад.

На сучасному етапі розвитку європейського суспільства все більшої актуальності набуває питання забезпечення якісної освіти, починаючи з найпершої її ланки дошкільної. У зв'язку з чим питанню реалізації стратегії «щасливого дошкільного дитинства» в усіх країнах - членах Європейського союзу приділяється особлива увага. Запровадження «європейського підходу» передбачає фундаментальний систематичний поступ у розвитку якості дошкільної освіти.

Активний пошук українських науковців, практиків, громадських та державних діячів механізмів оптимальної адаптації сучасної освітньої системи до європейських стандартів, входження вітчизняної системи дошкільної педагогічної освіти в європейський освітній простір актуалізують перегляд організації роботи сучасного дитячого садка в Україні з урахуванням досвіду європейських країн. Великий педагогічний потенціал міститься в зарубіжних системах освіти, які мають свою історію, традиції. Їх вивчення може сприяти вирішенню проблем, пов'язаних з організацією та розвитком дошкільної освіти в Україні.

Основні домовленості й зобов'язання України та ЄС у сфері освіти визначені у главі 23 Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (ратифікованої Законом України № 1678-7Н від 16.09.2014). Передусім співпраця стосується вищої та професійної ланок освіти, а дошкільна й середня розглядаються як сфери, що мають зберегти національну ідентичність.

Актуальність модернізації та реформування системи освіти представлено у Законі України «Про освіту» (від 05.09.2017 № 2145-VIII) та Законі України «Про дошкільну освіту» (2001, №49 зі змінами, внесеними згідно Законів). Вихідні концептуальні положення щодо змісту й організації освіти ґрунтуються на основних засадах Конституції України, Державної національної програми «Освіта» («Україна XXI століття»), а також інших державних нормативних документах щодо освітньої сфери (Національній доктрині розвитку освіти України у XXI ст., Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки, Національній програмі «Діти України», Законі «Про охорону дитинства») і дошкільної, зокрема, Базовому компоненті дошкільної освіти.

Необхідно знайти відповідь на те, якою мірою інтеграція до європейського освітнього простору може стати запорукою підвищення якості роботи сучасного закладу дошкільної освіти в Україні.

Тому перед нами виникла **проблема: які педагогічні умови створення сучасного закладу дошкільної освіти в Україні в контексті інтеграції до європейського освітнього простору?**

Поставлена проблема передбачає вирішення наступних завдань:

1. Ознайомитись з теоретико-методичними засадами організації дошкільного виховання в різних освітніх системах країн Європи.
2. Створити модель сучасного закладу дошкільної освіти на засадах інтеграції в європейський освітній простір.
3. Реалізувати модель в практиці роботи КЗ «ДНЗ №21 ВМР».
4. Узагальнити досвід роботи та розробити навчально-методичне забезпечення реалізації моделі.

Мета дослідження: здійснити аналіз принципів і цінностей, на яких базується дошкільна освіта провідних європейських країн задля розробки нової диференційованої моделі організації освітнього простору ЗДО України.

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОШКІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ В РІЗНИХ ОСВІТНІХ СИСТЕМАХ КРАЇН ЄВРОПИ.

1.1 Теорія та практика дошкільного виховання в різних освітніх системах країн Європи

Чому потрібні зміни в дошкільній Україні?

- відбувається реформування не якогось окремого рівня, а всієї системи освіти;
- виникають протиріччя між організаційно-змістовою складовою початкової освіти (1-й клас) та закладу дошкільної освіти;
- ще не всі педагоги відійшли від навчально-дисциплінарної моделі, що є і звичним, і зручним уніфікованим способом регламентування дитячого буття;
- особистісно орієнтована модель здебільшого декларується, але на практиці реалізується лише частково;
- частішають нарікання вихователів на домінування не духовності й душевності, а знаннєвого компонента, що посилюється увагою до проведення показових заходів.

Ці та інші більші або менші проблеми непокоять сучасних педагогів, затьмарюють бачення перспективи, обмежують свободу і вихователів, і дітей. Тому цікаво ознайомитися з теоретичними підходами та практичним досвідом дошкільної освіти інших країн.

Німеччина

У Німеччині існують різні типи дошкільних закладів: дитячі садки з повним або неповним перебуванням, призначені для дітей від 3-х до 6-ти років (у деяких садках є окремі групи - садки для дітей однієї вікової групи (можливо для старших дошкільників); пришкільні класи (для п'ятирічних дітей); підготовчі класи початкової школи (у них виховують і навчають п'ятирічних дітей); цілодобові інтернати для здорових

дітей віком від 3-х до 6-ти років або ж для дітей із проблемами здоров'я і розвитку [2, с. 6-8].

Групи в дитсадках в основному змішані. Це вважається правильним, оскільки старші діти навчаються піклуватися про молодших, а молодші – беруть приклад зі старших.

Часто діти з обмеженими можливостями ходять у дитячі садки з повноцінними дітьми, щоб вони не відчували своєї неповноцінності, а їх однолітки вчилися толерантності, співчуття.

Підготовки до школи тут як такої немає.

У Німеччині діти до трьох років виховуються вдома. Коли вони стають старшими, їх раз на тиждень водять в «ігрову групу». Там вони вчаться спілкуватися з однолітками. Після цього їх віддають в дитячий садок. Виховання дітей у Німеччині можна охарактеризувати словами «захист» і «безпека». З дитинства маленьких дітей привчають до того, що їх ніхто не повинен ображати, бити, карати і підвищувати голос.

Дитячі садки в Німеччині працюють до обіду. Але є такі, де дитину можна залишити на ніч.

Вартість обіду у садочку становить 60-100 євро на місяць. Але можна давати дитині їжу з собою. Це обов'язково має бути здорове харчування. У садочках немає уроків. Вважається, що у малюків має бути дитинство, а знання вони отримують у школі. Тому тут діти співають, малюють, танцюють, ліплять. До того ж багато уваги приділяється спілкуванню. Тут розвивають комунікативні навички дітей, вчать їх знаходити вихід зі складних ситуацій, бути толерантними і співчувати іншим.

Німецький стиль виховання - чітка організація і послідовність.

Маленьких дітей зазвичай укладають спати о 20.00, а то й раніше.

Діти гуляють тільки в спеціально відведених місцях - на дитячих ігрових майданчиках, в парках і скверах.

Молоді батьки дуже трепетно ставляться до своїх чад, але надмірною опікою не

балують: - Впав? - Вставай сам! Мокрі штанці? - Не біда, після прогулянки змінимо, забруднив руки або заліз у калюжу?

Дитина пізнає світ! З самого першого дня життя дитини, батьки багато уваги приділяють облаштуванню її побуту.

У кожній німецькій квартирі є дитяча кімната, яку дитина прикрашає разом з мамою і татом. Там її територія і дозволено все! Що стосується решти квартири – суворість і порядок.

Малюк не повинен чіпати татові речі або валятися в ліжку батьків. Чуже брати не можна, грати тільки тими предметами, які знаходяться в дитячій. Може тому німців так дивує наша універсальність мислення? Ми з дитинства досліджуємо світ дитячих і дорослих речей. Пристосовуючи одне до іншого, знаходимо несподівані рішення будь-яких проблем.

Телевізор - за розкладом. Вдень - обов'язкова прогулянка. Дитина повинна бути на свіжому повітрі, навіть, якщо вона хвора.

З малих років маленьких німців привчають до пунктуальності й розуміння того, що вони мають певні обов'язки.

У кожного малюка є своя скарбничка Sparschwein. Навіть маленькі діти законно отримують від батьків кишенькові гроші, збирають, вчаться економити і планувати свої власні маленькі покупки. На Різдво кожен малюк отримує не тільки подарунки, але і невеликі грошові суми, для поповнення свого бюджету.

В кожному дитячому садку є певні правила і традиції. Наприклад, в якийсь певний день тижня, діти і дорослі збираються разом, обговорюють свої проблеми і труднощі, разом приймають рішення і стежать за їх виконанням.

Ігри для дітей організовують вихователі та їх добровільні помічники - старшокласниці, які мріють у майбутньому пов'язати своє життя з вихованням дітей.

Іграм приділяється дуже велика увага. У них моделюються життєві ситуації, розвивається вміння самостійно мислити та приймати рішення.

Дитячі садки добре облаштовані. В кожному дитячому садку обов'язково є велика кімната, де багато будівельних кубиків, конструктори "Лего", машини - діти будують замки, залізницю та ін. Ще одна окрема кімната - ляльковий будинок, де багато ляльок і всіляких іграшок для ігор в ляльки. Там же стоїть великий стіл для малювання. Є і кімната для відпочинку. У ній майже немає меблів, просто на підлозі лежать багато матраців і подушок, тут діти за бажанням відпочивають або грають в спокійні ігри. Тут цілий день звучить музика. Є спеціальна кімната - спортзал для активних ігор, там стоять дитячі тренажери, снаряди, м'ячі. Звичайно, при кожному дитячому садку є великий і облаштований двір. На прогулянці дітям видають велосипеди, машини для катання, в кожному дворі влаштовані пісочниці, влітку - маленькі басейни.

У дітей в дитячому садку абсолютна свобода. Якщо дитині набридли загальні ігри та розваги, вона може спокійно зайнятися своєю справою. Або просто вибрати іграшку і посидіти тихенько в своєму куточку.

Вихователь не стільки займається з дітьми, скільки бере участь у їхніх іграх і заняттях. Потрібно вміти завоювати довіру дитини, залишаючись поруч - не заважати їй відчувати себе головною у цьому процесі, і, взагалі, зробити відвідування дитячого садка бажаною і радісною подією для кожної дитини.

Температура або застуда не є підставами для відсутності дитини в садку. Тут на температуру до 38 градусів ніхто просто не зверне увагу.

Дівчатка в німецькому садку зовні від хлопчиків, мало чим відрізняються. Все ті ж штани, футболки, кросівки. Головними критеріями є зручність і практичність.

Німецькі малюки постійно щось майструють, тому дуже популярними є численні і різноманітні виставки дитячих робіт з врученням призів і подарунків. А вихователі постійно вдосконалюють свої креативні здібності, відвідуючи курси, а потім, впроваджують все нове та цікаве у роботі з дітьми.

У дитячих садках дуже популярні дитячі базари. Там батьки можуть принести і продати за символічну суму старі речі своїх дітей, а самі діти продають свої вироби, а потім, на виручку, влаштовуються урочисте чаювання, де батьки можуть заспівати, потанцювати, пограти зі своїми дітьми і за участі всього колективу вихователів.

Дошкільна підготовка в дитячому садку в Німеччині передбачає: розвиток логічного мислення (всі діти перед школою проходять веселі тести на логіку, образність мислення і вміння правильно висловлювати свою думку), формування навичок в малюванні і прикладній творчості, загальний фізичний розвиток, початкову музичну освіту. Грамоти та письма німецькі діти в садочках не навчаються.

Критерій готовності до школи - зовсім не вміння читати і писати, а достатня соціальна зрілість дитини: її здатність спільно з іншими дітьми виконувати завдання, розуміти і виконувати правила гри, концентрувати увагу, підкорятися дисципліні, доводити до кінця почату справу. З точки зору німецьких педагогів, незнання алфавіту в шестирічному віці - зовсім не біда, на те й школа, щоб навчити, а от, якщо дитина відправиться в клас, не будучи психологічно готовою до шкільного життя, вона цілком може стати тим самим важким учнем, з яким роками мучаться батьки і педагоги [9].

Італія

В Італії діти йдуть до садочка після трьох років. До цього вони виховуються вдома батьками, бабусями, дідусями, тітками, сестрами та іншими родичами.

Італійські садочки поділяються на два типи: державні і приватні. Батьки здебільшого віддають перевагу державним, але відвідування їх коштує дорожче.

Влітку дитячі садки в Італії не працюють. Хіба що за додаткову плату (10 євро на день) дитина може ходити до садочка в липні і серпні.

На уроках маленькі італійці малюють, співають, танцюють. Також в програмі є і вивчення англійської мови.

Сім'я в Італії - це клан, це найсвятіше. Діти ростуть в атмосфері вседозволеності і безсистемності, при цьому в умовах тотального контролю, в результаті чого виростають такими ж експресивними та нестриманими, як їх батьки. У цій країні дитина в першу чергу - дитина, тому якщо вона активна, якщо вона стоїть на голові, робить все що хоче, то батьки ніколи її не покарають.

Іспанія

В Іспанії діти починають відвідувати садок у 3 роки. Це необов'язково, але іноді, якщо дитина не ходить до садочка, батькам треба пояснювати причину в мерії. Обов'язкове відвідування дошкільного закладу починається з 6 років.

Це перехідний етап – від останнього «класу» дитсадка до початкової школи.

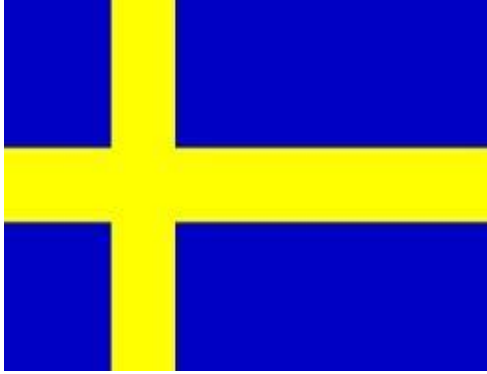
Якщо батьки не віддали дитину на навчання в цьому віці, їх можуть притягнути до відповідальності. У дитячому садку в Іспанії діти 2-3 рази на день гуляють, 2 рази їдять. Решту часу відведено на заняття.

У дітях виховують толерантність і не сприймають конфлікти на класово-національному ґрунті. З 5 років дітей відправляють у табір. Маленьких – на одну ніч, а дітей старшого віку – на 2-3 дні.

Іспанці люблять розповідати про своїх дітей, захоплюються ними, дарують подарунки за щось і просто так. Інколи можливі спалахи гніву, спрямовані в бік дитини, але, тривають вони недовго і закінчуються міцними обіймами, поцілунками і вибаченнями. Діти не виростають егоїстичними і розпещеними, тому що поняття добра і зла, поганих вчинків і таких, які можна ставити в приклад іншим, чітко розділяються.

Швеція

У Швеції дитячі садки також діляться на державні та приватні. Обидва типи платні. Вартість відвідування залежить від доходу сім'ї. У дитячих садках Швеції надаються пільги сім'ям із двома та більше дітьми. За навчання в садочку другого малюка і наступних дітей платить держава або батькам надають суттєву знижку.

Студенти, безробітні та інші батьки, які не мають доходу, не оплачують відвідування садка, але мають право тільки на обмежене за кількістю годин перебування дитини в садку. Вони не можуть залишити її на звичайні вісім годин на день, як працюючі мами і тата. Зустрічаються і вечірні, і нічні садки – для діточок, чії батьки працюють у цей час.

У дитячих садках Швеції роблять акцент на фізичний розвиток дітей. Особливістю шведських дитячих садів є те, що діти багато часу проводять на вулиці. У кожного чада є спеціальний одяг, в якому можна сидіти і валятися в піску, в калюжах. Їм дозволяють бруднитися, лежати на землі, ходити по калюжах. Вважається, що брудна дитина – це щаслива дитина. Іноді діти навіть сплять на вулицях у спальних мішках (навіть взимку).

Умови в садках можуть відрізнятися по країні, скрізь різні правила, але адаптація до установи зазвичай поступова, враховується вік і досвід дитини. На самому початку один з батьків перебуває кілька днів разом з дитиною в групі (проводить там годину-дві), далі цей час зменшують. Потім мами і тата залишають свого малюка одного в садочку на короткий час, роблячи поступово його більш тривалим. Таким чином, відбувається поступова адаптація дитини до перебування в садку, а якщо в її процесі стають очевидними якісь проблеми, вихователі намагаються зрозуміти їх причини та знайти рішення спільно з батьками.

Тут не прийнято багато вчитися. Вважається, що потрібно не забирати у малюків дитинство, вони повинні більше гуляти.

Шведи негативно ставляться до того, щоб вдарити дитину, навіть якщо вона провинилася. Діти з ранніх років знають про своє право недоторканності. Тим не менше, певні рамки і межі суворості в шведських сім'ях існують, оскільки вважається, що всездозволеність і розпещеність призводять до того, що людина виростає нещасною.

Фінляндія

У Фінляндії батьки здебільшого віддають дітей до громадських дитсадків. Якщо ж вони вибирають приватний садок, держава може взяти частину витрат на себе. Перш ніж дитина прийде до садочка, додому приходять вихователь, щоб скласти індивідуальний план розвитку й ознайомитися зі звичками, режимом та харчуванням

малюка. У садку в дітей немає занять. Немає і обмежень: основне завдання – стежити, щоб дитина не нашкодила собі і навколишнім. Діти можуть спокійно лежати на землі або сидіти в калюжі. У садочки Фінляндії дітей беруть із 9 місяців. На одного вихователя тут залишають 4 дітей до трьох років або 7 після трирічного віку.

Велика Британія

Після того, як дитині виповниться три роки, вона має право на безкоштовне відвідування садка протягом 15 годин на тиждень, оплачених державою. Тобто її можуть узяти в окрему групу на три години на день.

Основні типи дошкільних закладів – муніципальні та приватні денні ясла, ясельні школи, ясельні класи, ігрові групи, клуби матері й дитини, «групи можливостей». За змістом роботи їх можна об'єднати в такі групи: 1) денні ясла, в яких забезпечується належний догляд за дітьми; 2) ясельні класи і школи — заклади інтелектуального розвитку, підготовки до школи; 3) ігрові групи, клуби матері й дитини, «групи можливостей», які організують батьки. Такі заклади гарантують найвищий рівень усебічного виховання [3, с.161-166].

Різноманітність типів дошкільних закладів і програм відображає головну концепцію англійського дошкільного виховання, яка розглядає дитину як активного учасника пізнання навколишнього середовища. Тому виховання спрямовується на розвиток індивідуальної особистості дитини, її самостійності в оволодінні різними видами діяльності [3, с.161-166].

Система виховання в дошкільних установах побудована виключно виходячи з інтересів дитини. Велику увагу приділяють душевному комфорту дитини. З дітьми, навіть із зовсім маленькими, обговорюються всі необхідні питання. При цьому похвали тут щедро лунають з будь-якого приводу і за будь-який, навіть найменший, успіх. Це істотно підвищує самооцінку малюка і сприяє розвитку упевненості в собі. Вважається, що таке ставлення до малюка згодом допоможе йому пристосовуватися до життя в будь-якому суспільстві і в будь-якому середовищі, справлятися навіть з дуже важкими життєвими ситуаціями і виходити з них переможцем, як годиться дійсному англійцеві.

Як проходять заняття? Діти розсаджуються в кімнаті на килимах, і вихователь проводить перекличку. Потім біля дошки один з дітей під диктування інших розставляє таблички з вказівкою поточного дня тижня, числа місяця, погоди. Групу ділять на дві підгрупи за віком і починаються безпосередньо навчальні заняття. Старші діти вивчають алфавіт, вирішують нескладні задачки, вчаться писати букви. У найменших тим часом проходять розвивальні заняття, їм показують різні предмети, пояснюють, що для чого використовується, і що як називається. Такі «уроки» тривають недовго, всього 10-15 хвилин. Після цього діти можуть спокійно погратися. Обов'язкове правило: після гри все прибрати на місце, привести в порядок кімнату, прибрати сміття. Це роблять всі разом – і діти, і вихователі. Після ланча (другого сніданку) діти приступають до розвитку творчих навичок – співають пісеньки, складають сценки, збирають мозаїку, малюють, ліплять з глини. І нарешті настає час прогулянок. Гуляють малюки на спеціальному майданчику, обгородженому з усіх боків.

Після прогулянки малюки встигають ще попостувати в ігровій кімнаті або почитати яку-небудь книжку, і перша зміна закінчується. Вихователька знову проводить

перекличку і виводить до батьків тих дітей, які не залишаються на другу зміну. Інші розсаджуються за столи і їдять. А потім їх знову чекають ігри і заняття.

Дитинство у англійської дитини дуже коротке: у 4-річному віці у нього вже починається шкільна пора. У школу дитина повинна бути записана з чверті, яка слідує за його днем народження. Відкладати надходження у навчальний заклад не варто, це може викликати певні ускладнення в майбутньому. Річ у тому, що впродовж всіх років навчання дитини школа зобов'язана здавати звіти, і дані в них тісно пов'язані з віком учнів. У цих документах указується кількість дітей, що досягли у звітний період певного віку, і дані про те, скільки відсотків учнів склали необхідні іспити, і скільки не справилося з цим завданням. Тому якщо дитина пішла в школу пізніше покладеного віку, то може виникнути велика плутанина.

В англійських дитячих садах немає «тихої години». Тут вважається, що з трьох років діти не потребують денного сну. Тому в англійських садочках практикується сон на вимогу: маленьких укладають, коли бачать, що вони хочуть спати, а «старші», якщо захочуть, можуть «задрімати», прикрившись пледами на матах у ігровій кімнаті. При цьому переодягання в піжами не передбачено. Ліжечка ж є тільки для малюків.

До двох - двох з половиною, а то й до трьох років діти, як правило, в памперсах (тут не квапляться привчати до горщика), які треба приносити з собою.

У Великобританії в приміщенні «ясельної школи» знаходиться надзвичайно велика кількість різноманітного обладнання та матеріалів: великі мольберти з прикріпленими до них аркушами паперу, набори великих банок з фарбами, пензликів, крейди; верстак з лещатами, інструментами і матеріалами (молотки, кліщі, цвяхи, пили, шматки дерева); ванна з водою, в якій знаходяться плаваючі іграшки і специфічні «водяні іграшки» типу водяних млинів; пісочниці з сухим і мокрим піском і безліч

іншого матеріалу, який сприяє розумовому і фізичному розвитку дитини. У дитячих садах простір організовано відповідно до «відкритого плану». Всі кімнати відокремлюються одна від іншої перегородками, у дітей є можливість вільно пересуватися по всьому дитячому садку. У дітей є можливість пограти на піаніно або позайматися на комп'ютері. У приміщенні виділяється тиха зона, в якій діти можуть відпочити, розслабитися. Освітнє середовище повинно забезпечувати дітям можливість самостійно вибирати і здійснювати будь-яку цікаву для дітей діяльність.

Що стосується харчування, то в кожному садочку все може бути дуже по-різному. Є садки, в які їжу для дитини потрібно приносити з собою, а «дитсадкова» їжа – тільки шоколадки, фрукти і молоко. Є садки з триразовим гарячим харчуванням, але воно включає в себе, наприклад, картоплю - фрі з кетчупом, а є й приємні винятки у вигляді «меню від шеф-кухаря».

Ще одна місцева особливість – найвища міра спокійного ставлення до дитячих хвороб. Часто діти ходять із застудою, але ніхто не звертає на це ніякої уваги. Мало того, згідно з місцевими традиціями, всі діти дуже легко одягнені – як правило, без шапок, навіть коли на вулиці мінусова температура, в куртках наррозхрист, а нерідко й з голими колінами. У більшості англійських дитсадків обов'язкова форма.

Країна відома своїм суворим вихованням. Дитинство маленького англійця сповнене безліччю вимог, які спрямовані на формування чисто англійських традиційних звичок, поглядів і особливостей характеру та поведінки в суспільстві. З маленького віку дітей навчають стримувати прояв своїх емоцій.

Природно, англійці, як і батьки всіх країн світу, цікавляться успіхами і проблемами своїх дітей і спілкуються на цю тему з викладачами. Проте батьківських зборів, в нашому розумінні цього заходу, тут немає. Є в англійських садках і батьківські комітети. У числі їх обов'язків є і така, як добування грошей на потреби. Але вони не збирають з батьків, а прагнуть заробити. Наприклад, організовують показ кінофільму з продажем попкорна і солодоців в буфеті. Частина одержаних грошей платять тим, хто

забезпечив сеанс, за послуги, а решта засобів йде до фонду дитсадка. Для тих же цілей влаштовують дискотеки і навіть барбекю для дітей, батьків і всіх місцевих жителів.

Велика увага у навчальних закладах приділяється добродійності. З малих років дітей учать допомагати тим, хто потребує цього. Зібрані гроші передають, наприклад, на дитячий хоспіс або до фонду бездомних. Але в цілому ставлення до грошей у англійців дуже тверезе і практичне. Смітити грошима в Англії не прийнято.

Середній вік молодої мами - 35-40 років. Англійські мами часто користуються послугами нянь. З раннього віку в Англії мами беруть з собою дітей в кафе, в кіно, в магазини чи в інші громадські місця, тому ті швидко адаптуються до навколишнього середовища. Діток англійці постійно хвалять і вважають, що це підвищує самооцінку та впевненість у собі. І ще одна особливість - англійські мами не мають права робити зауваження чужій дитині.

У країні є багато приватних вихователів, які за бажанням батьків працюють із дітьми віком від народження до 5 років протягом усього робочого дня.

Особливо популярні безкоштовні муніципальні ясельні школи і класи для дітей 3-5 років. Переваги мають ясельні центри – своєрідні об'єднання денних і ясельних шкіл, їх небагато. При початкових школах часто організують ясельні центри, що займаються розумовим, фізичним, моральним, естетичним, трудовим розвитком дітей, формуванням їх індивідуальності.

Найпоширенішим типом дошкільних закладів є ігрові групи, об'єднані в Асоціацію дошкільних ігрових груп. Фінансуються вони частково з державного бюджету, за рахунок благодійних внесків, а найбільше – батьками дітей. Групи налічують від 6 до 40 дітей, працюють 2-3 години від двох до п'яти днів на тиждень. Керівники ігрових груп (часто ними є матері вихованців групи) обов'язково повинні мати спеціальну психолого-педагогічну підготовку.

Лікарняні ігрові групи призначені для виховання дітей, які перебувають на лікуванні. «Групи можливостей» мають на меті виховання дітей із відхиленнями в розвитку. Працюють вони за зразком ігрових груп, однак у їх складі значно менше дітей.

Ірландія

Всі дошкільні заклади Ірландії належать приватним особам і коштують досить дорого. Перебування дитини в дитячому саду протягом усього дня обійдеться батькам у 200-300 євро на тиждень. Причому все одно буде оплачуватися і за пропущені з поважних причин дні.

Дитячі садки Ірландії приймають дітей практично відразу після народження. Але потрапити в них дуже складно. У цей час діти можуть відвідувати групи короткотривалого перебування, дуже поширені в Ірландії.

Практично всі дитячі сади Ірландії працюють за програмою Монтесорі, заснованої на природному фізичному, соціальному і психологічному розвитку дитини.

Польща

Державні дитячі садки призначені для дітей віком від трьох до п'яти років (у виняткових випадках вони можуть прийняти також дітей у віці 2,5 років). Перебування в садку обов'язкове для дітей, яким виповнилось п'ять років, оскільки останній рік у ньому служить підготовкою дитини до навчання в школі.

Більшість дитячих садків у Польщі – муніципальні. Рівень їх, тим не менш, досить високий, оскільки держава приділяє багато уваги цій сфері. Запис дітей у державні дитсадки зазвичай починається вже в березні (на навчальний рік, що починається 1 вересня). Перебування дитини в суспільному дитячому садку

перші п'ять годин є безкоштовним. За кожну наступну годину батьки повинні платити. Залежно від міста оплата може відрізнятись.

Потреби суспільства призвели до перегляду структури дошкільної системи і введення в неї спеціальної ланки. З'являється так званий «передшкільний щабель» як

спеціальна сполучна ланка дошкільної та шкільної освіти, що орієнтує їх не лише на наступність, але й на інтеграцію.

Передшкільний щабель у цілому ставить такі завдання:

- підготувати дітей до засвоєння початкових базових знань, умінь і навичок для їх подальшого розширення в початковій школі;

- допомогти дітям адаптуватися до нових умов при їх переході з сім'ї в більш регламентоване середовище проживання і попередити можливі стресові ситуації; уникати можливих конфліктів і встановлювати толерантні стосунки у дитячому колективі, створити умови доброзичливого спілкування дітей різного віку, включаючи дітей з вадами здоров'я та представників інших культур (там само).

Приватні дитячі сади в Польщі відрізняються великою кількістю вихователів, меншою кількістю дітей у групах і, звичайно ж, великою увагою й матеріальною базою. Приватні дитячі садки відвідують діти дуже заможних громадян. Середній клас задовольняється муніципальними гарної якості. Крім муніципальних, існують і громадські дитячі садки, що призначені для дітей, позбавлених батьківського тепла, а також дітей із відставанням у розвитку або з обмеженими можливостями.

Франція

Дитячі садки приймають дітей з двох років і до 6 років. Дошкільна освіта не є обов'язковою, але практично всі діти з трьох до шести років відвідують дитячий садок.

Дитячі садки часто вважають найбільшим

успіхом французької системи освіти. Класи добре оформлені, діти щасливі. Вони навчаються, граються і отримують навички спілкування.

Діти в садках діляться на три вікові групи. Перша – з двох до чотирьох років, де діти тільки граються. Друга (середня) – з чотирьох до п'яти років – навчаються

ліпленню, малюванню й іншим практичним навичкам, а також усному спілкуванню. Третя (старша) – з п'яти до шести років – вчать читати, писати і рахувати.

Садки працюють п'ять днів на тиждень, по шість годин на день (три ранком і три після обіду). У великих містах садки працюють з раннього ранку до 18-19 годин, і під час канікул, тому що багато батьків працюють і діти потребують нагляду. Вихідні – по середах. У цей день діти відвідують гуртки. На сніданок заборонено годувати дітвора печивом і молоком, оскільки це сприяє ожирінню.

Дитина рано йде в садок, бо мама повертається на роботу. Французька дитина далеко не завжди виявляється в центрі уваги своїх рідних, рано вчиться розважати сама себе, зростає самостійною, швидко дорослішає.

Бабусі й дідусі до виховання не долучаються.

За кількістю дітей, залучених до системи суспільного дошкільного виховання (історія сягає до 200 років), Франція посідає одне з перших місць у світі, її дошкільна педагогіка увібрала кращі теорії виховання вітчизняних (П. Кергомар, С. Френе) і зарубіжних педагогів (М. Монтесорі, Ж.О. Декролі, Ж. Піаже).

Основними типами дошкільних закладів, у яких виховують дітей від 2 до 6 років, є материнські школи, класи для малят при початкових школах, дитячі садки.

Особливий інтерес викликають французькі дошкільні заклади, названі материнськими школами, які вважаються гордістю системи освіти Франції і не мають аналогів у світі. Не будучи, по суті, ні яслами, ні дитячими садками, вони керуються в своїй діяльності особливим педагогічним принципом. «Це не просто школа в звичайному розумінні слова. Вона являє собою перехід від сімейного світу до школи, зберігаючи сердечну і поблажливу м'якість сім'ї, в той же час, привчаючи до роботи і суворого дотримання шкільних правил», – говорила в кінці XIX в. генеральний

інспектор материнських шкіл Поліна Кергомар. Головною формою занять у материнській школі є гра.

У 1975 році у Франції було прийнято закон про школу, що передбачав заходи із забезпечення наступності між дошкільним вихованням і шкільним навчанням. Діє єдина, обов'язкова для всіх навчальних закладів, державна освітня програма. Навчання дітей у материнській і початковій школах здійснює один педагог, що свідчить про тісний зв'язок між дошкільним і шкільним навчанням.

Є креативні кімнати де розміщені різні матеріали і обладнання, спеціальні меблі, є раковина і предмети прибирання. Тут же знаходиться захисний одяг. Ігрова кімната оснащена іграшками та матеріалами для різноманітних видів ігор з ляльками. Для сюжетних ігор (в магазин, лікарню, пошту) в спеціальних центрах є костюми, атрибути, пов'язані з професіями; тематичні іграшки; килимок для ігор з машинками. Особливе місце відведено для настільних ігор з правилами [3, с.161-166].

Роль вихователя полягає у спрямуванні розвитку, створенні розвиваючого середовища, вивченні поведінки та психології дітей, організації їхнього дозвілля. Виховання найменших дітей передбачає розвиток ігрової діяльності, органів чуття, моторики. У роботі із чотирьох - та п'ятирічними дітьми сенсорне виховання ускладнюється, використовують різні види ручної праці. У графіку занять багато часу відводиться фізкультурі, музиці. Діти шостого року життя готуються до шкільного навчання на обов'язкових заняттях із читання, письма, графіки, математики, однак розпорядок їх проведення визначається на основі вільного вибору дитини[10 с.65-72].

Бельгія

Melimomes - типовий європейський біосадок. Біо, тому що всі предмети, якими діти користуються в дитячому саду, від меблів і до іграшок, зроблені з натуральних матеріалів, ніяких пластикових китайських іграшок.

Біологічна, тобто натуральна і «близька» людині там також і їжа: все готують в мультиварці, в меню багато овочів, фруктів і риби. Садок знаходиться в дорогому кварталі міста, дуже зеленому. На трьох дітей припадає одна няня. Всі садочки працюють з сьомої ранку до шостої вечора, а комерційні іноді й до семи. Оплата в комунальних садках залежить від зарплати батьків.

Австрія

До виховання дітей тут ставляться неоднозначно. З одного боку, вважається, що австрійські батьки - одні з найсуворіших у світі. З іншого боку, саме тут на купівлю іграшок дитині щорічно витрачається грошей більше, ніж в іншій європейській країні.

Існують державні та приватні дитячі садки. Перебування дітей в дошкільних закладах може бути як безкоштовним (до 20 годин на тиждень), так і платним. Перебування дітей у дошкільних закладах може тривати як повний день, так і лише до обіду. Дошкільні заклади не вважаються освітніми закладами, перед ними не стоїть завдання готувати дітей до школи. Відвідування дитячого садка в останній рік перед школою є обов'язковим.

Нідерланди

«Діти повинні рости вільними» - ось головне правило цієї країни. Дітям дозволяють абсолютно все, аби тільки це не загрожувало їхньому здоров'ю. Нехай з ранку до вечора будують, ламають, бігають і шумлять – ніхто й слова не скаже.

Навчання теж повинне бути радісним і приємним.

Організація дошкільної освіти в Нідерландах суттєво відрізняється від поширеної в Європі практики організації перебування дітей в дошкільних закладах, і це пов'язано з існуючою в країні практикою доволі раннього початку відвідування дитиною початкової школи. До початку відвідування школи діти можуть відвідувати центри піклування за

дітьми. В таких центрах в основному займаються організацією дозвілля дітей, ці заклади нагадують звичайні дитячі садки, які дитина може починати відвідувати у віці 3 місяців. Фінансування дошкільних закладів освіти в Нідерландах відбувається як за рахунок батьків, так і за рахунок місцевих бюджетів.

Відвідування дитячих центрів можливе і після початку навчання в школі, часто діти у віці від 4 до 12 років відвідують центри піклування за дітьми. Це своєрідна заміна групи продовженого дня.

Густота населення впливає на наявність вільних місць в дошкільних закладах країни. Зазвичай батьки починають шукати місце в дитячому закладі ще до народження дитини. В дитячих садках відсутнє гаряче харчування, дітей годують бутербродами і фруктами. На шість дітей розрахований один вихователь. Середня кількість дітей в групі 12 чоловік.

Альтернативою дитячих садків є ігрові зали, де малята можуть перебувати під наглядом вихователів 2-3 години на день.

Греція

Більшість державних дошкільних установ Греції приймає дітей старше 2,5 років.

Тільки в таких великих містах, як Афіни і Салоніки існують ясла, в які батьки можуть віддати дитину починаючи з дев'ятимісячного віку. Державні дитячі сади працюють з 9 до 16 години. Діти непрацюючих батьків можуть бути там тільки до обіду. Мінімальна плата за відвідування дитячого садка становить 40 євро на місяць.

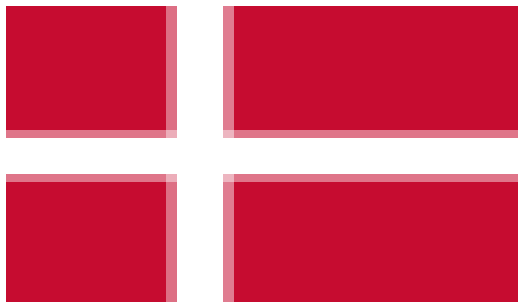
У державних дитячих садах Греції діти їдять те, що приносять з собою з дому. При необхідності вихователі можуть підігріти обід в мікрохвильовій печі. Відсутня тут і тиха година. Втоmlена дитина може в будь-який момент відпочити на дивані в ігровій кімнаті. Основна увага в грецьких дошкільних установах приділяється соціальній

адаптації дітей та розвитку у них навичок навчання. Більшість занять проводиться у формі ігор.

Данія

В Данії дошкільна освіта розділена на ясла і дитячі сади. Рівень життя в цій державі дуже високий, тому суспільство може дозволити собі вкладати значні кошти в

процес виховання підростаючого покоління з самого раннього віку. Дошкільні заклади в Данії переважно малокомплектні. Так, в яслах, куди приймають дітей від шести місяців до трьох років, зазвичай від 30 до 60 вихованців; в дитячому садку для дітей від 3 до 6 або 7 років, як правило, 40-80

вихованців. Дитячі садки працюють щодня з 7 ранку до 17-18 години вечора.

Освіта для дітей до 7 років в Данії може здаватися для нас незвичною. Так, з самого раннього віку малюкам розповідають про шкodu наркотиків, тютюну та алкоголю, готують їх до життя в соціумі. При цьому навчання читання та письма до шести років не вітається - вважається, що це завжди можна встигнути зробити, а поки нехай діти граються і розважаються.

Норвегія

Норвежці люблять природу, і в самому Осло багато парків і лісів, так що садочки тут на відкритому повітрі. У цей садочок дітей приводять у водонепроникних теплих комбінезонах з рюкзаками, в яких лежить бокс з бутербродами і напій, а знаходиться садок на

території Фрогнер-парку. На обід дітям приносять гарячу їжу, яку вони їдять за великим дерев'яним столом під тентом. Ще на території є невелике приміщення, де можна переодягтися, якщо трапився конфуз, і туалети. Діти проводять день на

вулиці, незалежно від погоди. Вони гуляють у парках, спостерігають за природою, годують лебедів і качок, граються.

Швейцарія

LittleStarDaySchool - приватний садок-школа, приймає дітей від року до шести років. Всього дітей близько 20, на них припадає не менше п'яти вихователів. Садок призначений для дітей-білінгвів: в ньому з самого початку говорять і навчають на двох мовах - літературній німецькій та англійській.

Добре організована соціалізація дітей: регулярно змінюють дитячі майданчики, ходять на екскурсії, спостерігають. Харчування триразове, включаючи гарячий ленч. Соки дітям не дають, а молоко - тільки одновідсоткове. Гаслом дитячих закладів дошкільної освіти в Швейцарії можна було б обрати наступне: здоров'я дитини понад усе! Значна частина вихователів в дитячих садках є чоловіками.

Отже, системи дошкільної освіти провідних європейських країн різні. Вони мають свої особливості та власний перспективний досвід. Освіта організована таким чином, щоб підтримати і доповнити виховання дитини в сім'ї, надати оптимальні можливості для її розвитку й освіти. Дитину підтримують в розвитку її здібностей за допомогою різноманітних ігор, творчих занять, дослідницьких завдань, адаптують до життя і взаємодії у групі, шляхом навчання на основі реальних життєвих ситуацій і таких форм роботи як щоденна «бесіда в колі», «дитячі зустрічі» тощо. Як показав аналіз наукових джерел, у кожній системі освіти є свої особливості, плюси і мінуси, нестандартні підходи до виховання дітей.

Велика увага в освітній політиці європейських країн приділяється інтеграційним процесам в системах дошкільної освіти. З'являється так званий «передшкільний щабель» як спеціальна сполучна ланка дошкільної та шкільної освіти, що орієнтує їх не лише на наступність, але й на інтеграцію.

1.2. Проблема європейського дошкільного виховання в психолого-педагогічній літературі

На сучасному етапі розвитку європейського суспільства все більшої актуальності набуває питання забезпечення якісної освіти, починаючи з найпершої її ланки дошкільної. У зв'язку з чим питанню реалізації стратегії «щасливого дошкільного дитинства» в усіх країнах - члена Європейського союзу приділяється особлива увага (рис.1.1).

Дослідженню європейського досвіду дошкільної освіти присвячені праці В. А. Зебзеєвої, С. А. Дудко, Л. В. Литвин, Т. І. Поніманської та ін. Проблеми професійної підготовки фахівців дошкільної освіти в країнах Східної та Західної Європи досліджують Н. М. Карпенко, Н. І. Мельник, М. І. Олійник та інші.

У країнах зарубіжжя здебільшого немає єдиної програми, що призводить до відсутності єдиних вимог до освітнього процесу, порушенню цілісності освітнього простору. Як правило, у змісті програм розвитку, навчання і виховання, дітей в європейських дошкільних закладах присутні традиції народу, свята, заняття.

В ХХ ст. у всіх розвинутих країнах сформувалася система освіти, обов'язковою складовою якої була початкова ланка. Відповідно постало питання про підготовку дитини до школи. Одночасно з рухом за оновлення шкільного навчання розгорнувся рух за суспільну дошкільну освіту.

Відома шведська письменниця *Елен Кей* (1849—1926), у своїй книзі обґрунтувала ідею вільного виховання. Виступаючи за пріоритетність домашнього виховання, Е. Кей критикувала заорганізованість, надмірну регламентацію діяльності дітей у дитячих садках, наполягала на наданні дитині можливостей гратися за власним вибором, без чого неможливий розвиток інтересів і самостійності [6,с.86].

Диференціацію навчання обстоював автор “функціональної педагогіки” *Едуард Кланаред* (1873—1940), зосереджуючи увагу педагогів на дитині, дитячій грі як засобі підвищення ефективності виховання, розвитку її інтересів і потреб [6,с.370].

Стратегія «щасливого дошкільного дитинства»

Європейські ідеї дошкільного виховання

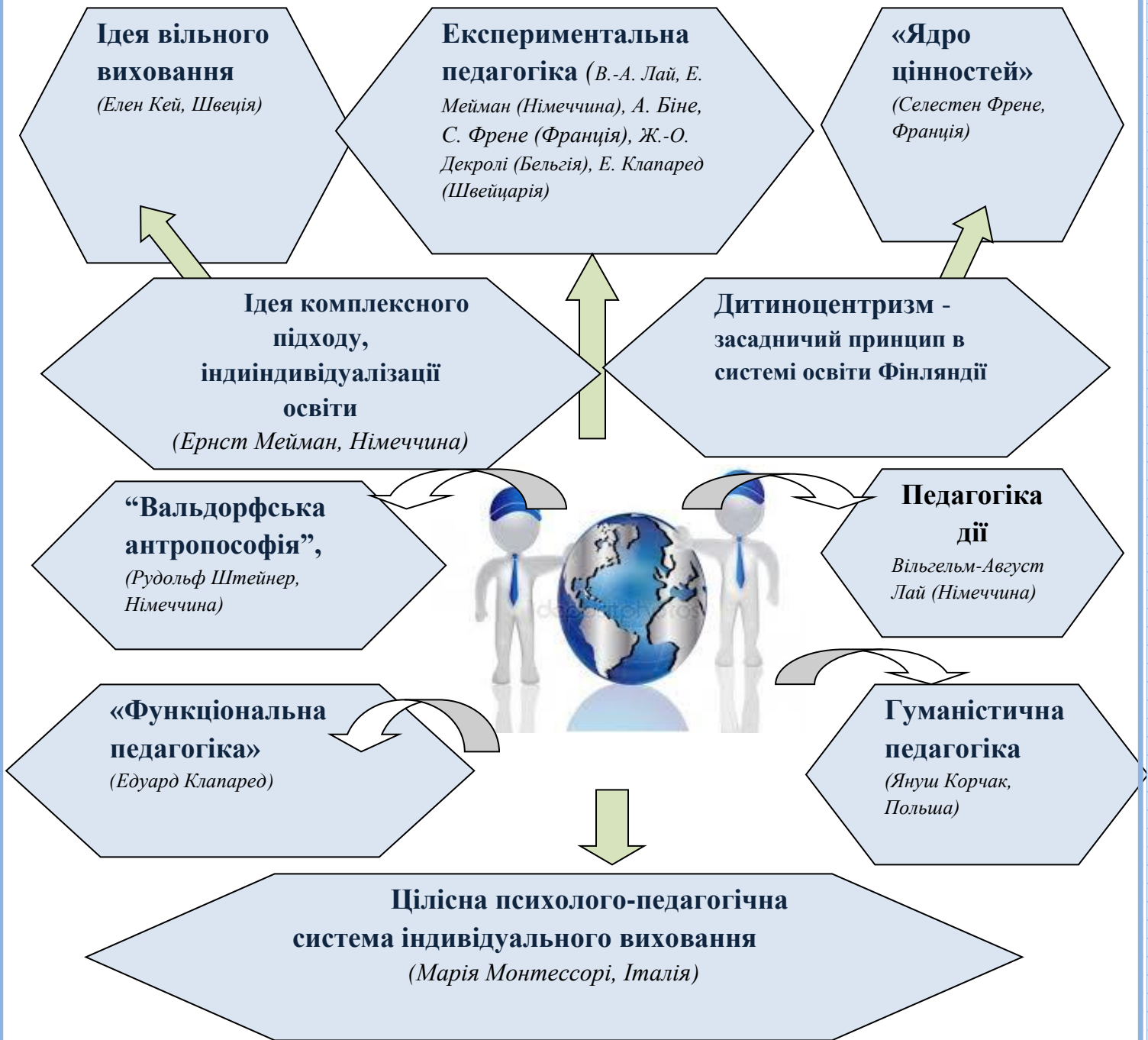

Рис.1.1.«Європейські ідеї дошкільного виховання»

Розвинувся новий напрям психолого-педагогічної науки — експериментальна педагогіка, представники якої *В.-А. Лай*, *Е. Мейман* (Німеччина), *А. Біне*, *С. Френе* (Франція), *Ж.-О. Декролі* (Бельгія), *Е. Клапаред* (Швейцарія), *Е.-Л. Торндайк* (США) намагалися завдяки психологічним дослідженням якнайточніше визначити особливості педагогічного впливу. Експериментальна педагогіка намагається поєднати психологію, фізіологію та педагогіку, синтезуючи їх можливості, розробити індивідуальну програму виховання і навчання кожної дитини [6,с.125]. Значну увагу було приділено пізнавальному розвитку дитини, діагностиці обдарованості, вихованню творчих здібностей. На підставі лабораторних досліджень прихильники експериментальної педагогіки провідним вважали принцип саморозвитку особистості дитини.

Ідею комплексного підходу до вивчення розвитку дитини, індивідуалізації навчання і виховання, удосконалення наукової, психологічної підготовки педагогів-практиків обґрунтував німецький представник експериментальної психології *Ернст Мейман* (1862 - 1915) [6, с.316]. Його співвітчизник *Вільгельм-Август*

Лай (1862 - 1926) розглядав дитину як активний елемент соціального і біологічного середовищ, вважаючи, що її діяльність слід організовувати з огляду на психологічні та фізіологічні особливості, потреби, інтереси. Йому належить ідея створення, замість школи навчання, педагогіки дії, яка б вибудовувалася на єдності таких елементів навчання, як сприймання, розумове перетворення сприйнятого і зовнішні реакції-відповіді [6, с.258].

Французький учений *Альфред Біне* (1857—1911) критикував словесне навчання, вважаючи, що дитина має бути активним учасником процесу виховання. Йому належить одна з найпопулярніших систем тестів, розроблених з метою виявлення рівня розвитку інтелекту. Аналізуючи процес навчання, А. Біне виходив з того, що дитина

добре засвоює те, що безпосередньо стосується її. На підставі вивчення особливостей малюка пропонував відносити його до рівня розвитку й навчати з тими дітьми, які мають подібні здібності [6, с.457].

Головне покликання виховання *Ж.О. Декролі* вбачав у моральному самовдосконаленні дитини, у навчанні і виховуванні якої рекомендував опиратися на її природу, орієнтуючись на вільну діяльність. Усе це дасть змогу дитині максимально виявити притаманні тільки їй нахили. Основою навчання, на його погляд, мають бути “центри інтересів”, що враховували б особливості сприймання і ступінь розвитку мислення дитини: “Найважливіше для дитини - це знати саму себе”. Пізнаючи себе, дитина з часом відчує потребу й у пізнанні навколишнього світу [7, с.125].

Однак виховання, за твердженням *Ж.О. Декролі*, не повинно обмежуватися інтересами дитини. Воно мусить розгортатися у двох проекціях: “від дитини до світу - від світу до дитини”. Дитячий антропоцентризм (термін *Ж.О. Декролі*) спонукає дитину насамперед знати все про себе: з чого складається її тіло, якими є призначення та дія різних органів, як вона спить, їсть, дихає, грається, працює, чому боїться або сердиться тощо. Тому пристосувати навчання до нахилів дитини вкрай важливо саме у ранньому і дошкільному віці, усунувши із середовища все, що не пов’язане з її життям [6, с.127].

На ідеях антропософії ґрунтувалася система виховання німецького педагога *Рудольфа Штейнера* (1861 - 1925), яку називають “вальдорфською антропософією”, “вальдорфською педагогікою”, оскільки Вальдорфські вільні школи були засновані Штейнером у Вальдорф-Асторії [6, с.509].

Навчальні заклади, які сповідують штейнерівську педагогіку, постають як цілісний соціально-педагогічний організм, заснований на ідеї виховання людини як вільної особистості, котра бере активну участь у соціальному житті [6, с.511]

Головним завданням виховання у них вважають розвиток у дитини здатності відчувати; вміння творчо ставитися до життя, пізнання природи, суспільства; вироблення художнього смаку. Провідні ідеї штейнерівської педагогіки (всебічний розвиток дитини, зв’язок розвитку з соціальним середовищем, спільне емоційне життя

дорослого і дитини) засновані на філософських засадах життя. Сам Р. Штейнер тлумачив антропософію як шлях пізнання, що може духовну сутність людини привести до духовного у Всесвіті. Це прагнення виникає в людині як потреба серця, усвідомлення своєї людяності [6, с.512]. Особистість формує все, що оточує дитину: світ предметів і думок, вчинків, почуттів дорослих.

Головним завданням виховання він вважав допомогу дитині в її вільному самовизначенні. Вони надають вихованню матеріал, обумовлюють певні його обмеження. Проте конкретні завдання виховання у кожному конкретному випадку залежать від розвитку дитини. Саме на її потреби повинен орієнтуватися педагог. На цій підставі вальдорфські школи називають “вільними”.

Р. Штейнер порівнював дитину з окремим органом чуття, маючи на увазі її цілковиту відкритість навколишньому середовищу, зважаючи на яку обґрунтував концепцію розвивального (формуючого або деформуючого) педагогічного середовища, яким є предметний і людський світи [6,с.512].

Послідовники Р. Штейнера розвинули його ідею про збереження цінності дитинства як важливого етапу життя, без якого людина просто не може реалізуватися як особистість. Вальдорфським дошкільним закладам, описаним Елізабет Грюнеліус, властиві спрямованість на процес розвитку дитини через її співпереживання і співпрацю з дорослими у всіх видах діяльності без будь-якого примусу [6,с.513]. Особливого значення надавалось у цих закладах заняттям різними видами мистецтва, оскільки вважалось, що “художнє передує інтелектуальному”. Важливим аспектом вальдорфської педагогіки є соціальне виховання, створення і розвиток різноманітних спільнот людей, жити в яких, вважав Р. Штейнер, дитину слід вчити змалку.

Відомий польський лікар, письменник, педагог, директор Будинку сиріт у Варшаві, автор книги “Як любити дітей” *Януш Корчак* (1878 - 1942) помилку виховання

вбачав у неповазі до особистості, яка розвивається. Ставлення дорослих до дітей він називав “протекціонізмом”, свідченням якого є демонстративне заступництво, постійне бажання допомагати, спрямовувати, робити все за них. Те, що у Декларації про права людини називається правами, наголошував Я. Корчак, насправді є не правами, а обов’язками дорослих стосовно дітей. А одна з проблем дитинства полягає у тому, що головне право дитини (право на повагу) не передбачає можливість їй бути такою, якою вона хоче або може (право бути собою). Тому принципи гуманістичної педагогіки мають засновуватися на свободі і правах дитини [7, с.6-9].

Видатний французький педагог, автор оригінальної педагогічної технології, заснованої на ідеях гуманізму і самовідданої любові до дітей, *Селестен Френе* (1896 - 1966) стверджував, що у кожній дитині втілено більше істин, ніж у всіх педагогічних підручниках світу разом узятих. Його педагогіка вивершується на основі сформульованого “ядра цінностей”. Такими цінностями він вважав здоров’я дитини, визнання дитячого прагнення до максимального саморозвитку, створення сприятливого для розвитку дітей середовища, забезпечення “природного, живого і всебічного виховного процесу”. Вони визначають головну мету виховання: “максимальний розвиток особистості дитини в розумно організованому суспільстві, яке буде слугувати їй і якому вона сама буде слугувати”[6, с.653].

Основними засобами реалізації цієї мети *С. Френе* вважав природу, розумову діяльність під час індивідуалізованих занять, художню творчість, власний досвід дитини, якого вона набуває у трудовій діяльності.

Однією з концептуальних засад педагогічної технології Френе є ідея про опори-бар’єри. Йдеться про те, що на життєвій дорозі дитини неминуче постає багато бар’єрів - сім’я, суспільство, вчитель, але ці “бар’єри” водночас дисциплінують, стримують, і за умов правильно організованої діяльності дитячого закладу стають “опорами” в її розвитку [6, с.654].

С. Френе визнавав необхідність ранньої соціалізації дитини (входження в суспільство, набуття соціального досвіду, опанування соціальних ролей) у дошкільних

зкладах, які є своєрідними “дитячими заповідниками”[6, с.654]. З перших кроків життя дитини в її виховний простір слід включати природу (парки, сади, сільськогосподарські угіддя, “живі куточки” тощо). З 4-х років, на думку *С. Френе*, дитина виявляє жвавий інтерес до середовища як засобу організації власного життя, робить спробу підкорити його своїм інтересам. У цьому процесі природне середовище надає дитині необхідний для розвитку матеріал, а також забезпечує нормальні умови для її фізичного та емоційного вдосконалення. Нова школа, на його думку, має бути орієнтованою не на навчальні предмети і відповідні програми, а на дитину [6, с.656].

У ХХ ст. було зроблено спроби поставити в центр освітнього процесу дитину, що спричинило так звану педоцентристську (надання статусу центру педагогічного процесу дитині) революцію в педагогіці. У педагогіці Заходу, як ніколи раніше, гостро стояло питання про масову гуманізацію освіти. Сприятливе соціально-культурне і наукове тло стимулювало у цей період пошук нових шляхів і способів організації освіти, сприяло перегляду традиційних педагогічних ідей.

Цілісна психолого-педагогічна система індивідуального виховання дітей дошкільного віку була запропонована італійським педагогом *Марією Монтессорі* (1870 - 1952). Головними характеристиками цієї системи є особистісно-орієнтована мета (дитина - в центрі виховання), творчо-продуктивний зміст навчання, свобода у вихованні. Крім спостережень М. Монтессорі за дітьми, ця система увібрала в себе гуманістичні традиції Ж.-Ж. Руссо, Й.Г. Песталоцці, Ф. Фребеля, які надавали особливої значущості вродженому потенціалу дитини та її здатності розвиватися в умовах свободи і любові. Своєрідність педагогічної філософії М. Монтессорі полягає в тому, що дитинство для неї є не просто періодом життя, а полюсом природи людини, тому дорослий залежить від дитини настільки, наскільки дитина залежить від нього. Мета виховання полягає у сприянні виявленню нових законів життя дитини [11, с.3].

Один із провідних принципів педагогіки М. Монтесорі - “Допоможи мені це зробити самому” - ілюструє те, що дорослий не вчить дитину, а допомагає їй пізнавати навколишній світ. Головною умовою при цьому є свобода і самостійність, оскільки несамотійна людина не може бути вільною.

Організація процесу самовиховання у системі Монтесорі передбачає опору на індивідуальність. Дитина є особистістю, яка розвивається, тому не слід мати ніяких упереджень щодо неї, оскільки у кожній дитині є невичерпні потенційні можливості. Педагог має аналізувати, на якій стадії розвитку перебуває дитина, прогнозувати найближчі та віддалені перспективи її становлення.

Стрижнем практичного методу М. Монтесорі є такі ідеї: свобода у вихованні; розвиток індивідуальності; визнання зовнішніх відчуттів основою вищих рівнів людського життя, що вимагає їх виховання в ранньому дитинстві.

Період дошкільного дитинства, на думку М. Монтесорі, є найсприятливішим для повноцінного розвитку під впливом навчання і виховання. Можливості дитини в навчанні безмежні, однак, маючи від народження певні задатки, вона може розвинути їх лише у правильно організованому середовищі і спілкуванні з дорослими.

Монтесорі не лише обґрунтувала метод індивідуального виховання, а й розкрила закономірності вміння жити в суспільстві (“згуртування в соціальне ціле”). Досягти цього, за її переконаннями, можна через розвиток духовної потреби в повазі індивідуальності і прав людей, рівних собі. У цій справі особливо важливою є роль вихователя - дослідника, експериментатора, аналітика, організатора. М. Монтесорі стверджувала, що педагог має бути особистістю, яка постійно розвивається і прагне розкрити свій потенціал, володіє вмінням самодослідження і баченням дитини в розвитку.

Теорія і практика М. Монтесорі набули всесвітнього визнання завдяки цілісності психолого-педагогічного погляду на особистість, опорі на самостійність та індивідуальність дитини,

вірі у величезні потенційні можливості її розвитку.

Класну кімнату в Монтесорі школах умовно розділено на 5 зон: Навички Практичного Життя, Сенсорика, Математика, Розвиток мови, Космічне виховання. Кожна з цих зон устаткована відповідними матеріалами Монтесорі. В школах Монтесорі немає традиційних іграшок, замість них – матеріали для «дитячої роботи», яка природно розвиває кожну дитину, відповідно до її індивідуального темпу, здібностей та зацікавленостей [11, с.3].

Мета фінської дошкільної освіти визначається можливостями розвитку та навчальним потенціалом кожної дитини, з одного боку, та потребами суспільства, з іншого. Особливості особистісного зростання кожного враховуються під час складання програми індивідуального розвитку і виховання дитини [13, с.16-17]. Освітній процес базується на інтеграції змісту навчального матеріалу і максимальному зацікавленні дітей пізнанням навколишньої дійсності шляхом залучення їх до ігрової діяльності. Розвивальне середовище стимулює допитливість, інтерес і навчальну мотивацію дітей та сприяє розвитку їхньої активності. Основні принципи - рівність позицій, розвиток мотивації до пізнання довкілля та інтересу до інших людей і прагнення до змін на краще.

Таким чином, інтеграція до європейського освітнього простору потребує якісного оновлення дошкільної освіти через ствердження нових підходів, розбудову нових дидактичних систем і технологій, впровадження нових якісних вимірників особистісних освітніх результатів.

1.3. Модель інтеграції до європейського освітнього простору комунального закладу «Дошкільний навчальний заклад №21 Вінницької міської ради»

Сьогодні, коли Україна свідомо зробила європейський вибір, питання реформування системи освіти стало ще актуальнішим. Якою має бути освіта, щоб відповідати на виклики сучасності? Яку особистість вона має готувати? На які європейські стандарти рівнятися? Ми намагаємося знайти відповіді на ці запитання.

У пошуках ідей для оптимізації та гармонізації середовища дитсадка ми звернулися до альтернативних моделей освіти. Дедалі більшої популярності набувають в Україні системи Монтесорі, Фребеля, а також вальдорфська педагогіка.

Один зі шляхів реформування освіти — інтеграція кращих світових практик розвитку дітей в освітній процес вітчизняних закладів. Наші вихователі вивчають і використовують у своїй професійній діяльності ідеї вальдорфської педагогіки (“ДВ”, 2017, № 10; “/7/7”, 2017, №95), спадщину Марії Монтесорі (“ДВ”, 2014, №8; 2016, № 1; 2017, № 10, № 11, № 12; “/7/7”, 2018, №2, №3), методику) та деякі інші.

Якісна дошкільна освіта — надважлива вимога суспільства й держави. Тож сучасний навчальний заклад має виконувати своє головне завдання - забезпечувати розвиток особистості, здатної орієнтуватися, діяти, творити в новому швидкозмінному суспільстві, адекватно викликам часу. Лише за цих умов освіта може бути якісною.

Оновлений зміст дошкільної освіти, програми та навчально-методичне забезпечення спонукають до оновлення способів взаємодії ЗДО із зовнішнім освітнім середовищем.

Модернізація освіти — це передусім комплексне, всебічне оновлення всіх ланок освітньої системи та сфер освітньої діяльності відповідно до вимог сучасного життя за умов збереження та примноження кращих традицій вітчизняної та зарубіжної освіти. [14]

Головною тезою, вихідним науковим положенням, на якому базується процес оновлення змісту дошкільної освіти України XXI століття, є визнання пріоритету розвитку зростаючої особистості, цінності й смислу її буття. Саме ціннісні засади покладено в основу модернізаційних процесів, пов’язаних з гуманізацією цілей і принципів дошкільної освіти.

У сфері освіти ефективно діють два головних інтеграційних об’єднання - *Рада Європи та Європейський союз*. Педагогічна наука бере активну участь в будівництві "європейського дому". Створення спільного освітнього простору, виховання європейської свідомості - одні з головних векторів інтеграції [15].

Маючи достатній досвід педагогічної практики, в міру своїх можливостей, ми взяли за мету створення моделі інтеграції до європейського освітнього простору (рис.1.2).

Пріоритети інтеграції дошкільної освіти України до європейського освітнього простору

Вимоги
сучасного світу
XXI століття

Модернізація
освіти

Компетентісний
підхід в освіті

Глобалізація
суспільства і
освіти

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР

Адаптивна
освіта
Голландії

Белль-Лан
кастерська
система

Вальдорфська
педагогіка

Філософія
дитинства
Реджіо Емілія

Гуманістичні
ідеї
Януша Корчака

Монтессорі
середовище

ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ Й ОПТИМІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ КЗ "ДНЗ №21ВМР" НА ЗАСАДАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Упровадження
інноваційних
освітніх
технологій

Адапована
освіта

Гуманістична
педагогіка

Упровадження
особистісно-
орієнтованої
моделі

ІКТ -
технології

Взаємодія
суспільного і
родинного

Інтегрований
підхід до освіти

Рис.1.2. Модель якісного оновлення інноваційного освітнього середовища КЗ «ДНЗ №21 ВМР» в умовах інтеграції до європейського освітнього простору

Ініціативи Ради Європи та Європейського союзу передбачають формування громадянина Європи на основі діалогу і співпраці учасників інтеграційних процесів. При вихованні громадянина Європи пропонується враховувати історичну та культурну спільність Заходу. Об'єднана Європа надає особливого значення узгоджених рішень проблем виховання і навчання. На просторі Європейського союзу виникає потужна федерація, істотним інструментом створення якої виявляється *глобалізація в сфері освіти*.

Педагоги Західної Європи ставлять питання освіти на тлі і під впливом *глобалізації*. Принципи освіти акумульовані у вигляді гасла "вчити жити разом". Виховання призначене для розвитку європейської ідентичності, сприйняття особистістю цінностей різних етносів і культур, для конструктивного діалогу жителів Європи.

В умовах *глобалізації освіти* відбуваються суттєві зміни групової та індивідуальної свідомості людей, жорстка конкуренція цивілізаційних моделей, кожна з яких вносить свої фарби в розвиток світової культури та педагогіки. Глобалізація в сфері освіти приймає певні обриси в першу чергу під впливом основних світових цивілізацій Заходу, Євразії і Сходу.

Глобалізація обіцяє людству якісно важливі зміни в сфері культури і освіти. Відкриваються нові можливості обміну педагогічними знаннями, проектами. Освіта стає мостом між виховними ідеалами Півночі і Півдня - розвинених і країн, що розвиваються.

«Освіта, яка не вчить жити успішно в сучасному світі, не має ніякої цінності. Кожен з нас приходить у життя із природженою здатністю жити щасливо і успішно. А ми повинні збагатити цю здатність знаннями і навичками, які б допомогли нам реалізувати її якомога ефективніше». Р. Т. Кіосакі

Проблема *компетентнісного підходу* в освіті є в наш час дуже актуальною: її розробляють відомі міжнародні організації (ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ, ПРООН, Рада Європи, Організація економічного співробітництва і розвитку, Міжнародний департамент стандартів). Як пріоритет у розвитку системи освіти України визначають його і нормативні документи з галузі. Це означає, що у побудові освітнього процесу треба переорієнтовуватися з процесу навчання на його результат, зміщення акценту з накопичення знань, умінь та навичок на формування здатності їх застосувати у життєвих ситуаціях.

Найпоширенішим у сучасній вітчизняній науці є розуміння компетентності як інтегральної характеристики особистості, яка визначає здатність останньої розв'язувати проблеми, що виникають у реальному житті в різних сферах діяльності на основі використання знань, і життєвого досвіду відповідно до засвоєної системи цінностей [16]

Основні компетентності - це якості особистості, які необхідні людині у повсякденному житті, щоб протистояти вимогам навколишнього світу.

В Україні серед ключових компетентностей, які нині визначені орієнтиром для виявлення результативності навчального процесу є такі: навчальна, соціальна, компетентність з інформаційних та комунікаційних технологій, економічна, загальнокультурна, оздоровча і громадянська. У матеріалах Болонського процесу підкреслено, що результатом освіти "повинно бути становлення людини, здатної до співпереживання, готової до вільного гуманістично-орієнтованого вибору, індивідуального інтелектуального зусилля і самостійної компетентної і відповідальної дії в політичному, економічному професійному і культурному житті, яка поважає себе і інших".

Базовим компонентом дошкільної освіти визначено 16 видів компетенцій дошкільника в інваріантній частині та 4 види - у варіативній. Набуває дитина їх у різних видах діяльності: ігровій, сенсорно-пізнавальній, навчально-ігровій, театральній, мовленнєвій, художньо-мовленнєвій, образотворчо - продуктивній, художньо-практичній, соціокультурній та ін.. Сумарний кінцевий показник компетенцій, набутих

дитиною за період дитинства, підтверджує її якісну підготовку до школи, дошкільну зрілість та психологічну готовність до систематичного навчання [1].

Адаптивна освіта - це освіта, зорієнтована на кожну дитину, її потреби та можливості. Щоб процес навчання та виховання був успішним, педагог має оперативно вносити зміни до програми розвитку кожного вихованця, таким чином пристосовуючи її до його індивідуальних особливостей. Концептуальна основа адаптивної освіти - гуманістичні цілі, які ґрунтуються на ідеях людиноцентризму, за якими людина визнається найбільшою цінністю суспільства, тож освіта має допомагати їй жити щасливо й радісно, а не культивувати почуття низьковартісності, неспроможності та залежності [17, с.18-20].

Принципи адаптивної освіти цілком відповідають головним ідеям педагогів - класиків: Я. Коменського, І. Песталоцці, К. Ушинського, В. Сухомлинського, які вважали врахування вікових та індивідуальних особливостей найважливішим принципом дидактики.

Белль-Ланкастерська система навчання, або метод взаємного навчання - навчальна система, за якої кращі під наглядом педагога навчають слабших. Її автори - англійці Ендрю Белль і Джо Ланкастер - майже одночасно, незалежно один від одного, дійшли однакової думки щодо організації навчання. Діти - помічники педагога - називаються моніторами.

Переваги Белль-Ланкастерської системи навчання:

- конструктивний вплив на поведінку дітей;
- ініціювання контактів дошкільнят різного віку. Усунення бар'єрів у встановленні взаєморозуміння між молодшими і старшими дітьми;
- збагачення досвіду спілкування дітей з ровесниками, старшими та молодшими: старші діти починають глибше розуміти самих себе та інших;
- формування вміння адаптуватися до нових, незвичних умов, упевненості у собі;
- вироблення адекватного реагування на ситуації "успіху-неуспіху", розвиток поміркованого, оптимістичного ставлення до труднощів;

- формування вміння коригувати власну поведінку та дії інших людей;
- формування вміння об'єднуватися в спільній діяльності, домовлятися, пояснювати, коментувати, уникати конфліктів тощо;
- розвиток комунікативних здібностей дітей;
- можливість для старших дітей застосовувати набуті знання та вміння на практиці, що сприяє формуванню життєвої компетентності;
- вироблення вміння спостерігати, розмірковувати, приймати рішення;
- навчання молодших дітей виконувати доручення старших чи ровесників;
- формування певних педагогічних рис і вмінь: заспокоїти розтривожену дитину, розвеселити сумну; поважати цінності інших, подобатися людям, що оточують; здатності передбачати наслідки власних дій, стримуватися в разі потреби; грамотно формулювати оцінні судження, розвивати мовлення;
- формування правилодоцільної поведінки малят і дітей-моніторів;
- забезпечення емоційного благополуччя дошкільника, розвиток і поглиблення розуміння людських переживань, що сприяє оволодінню “азбукою емоцій”; формування вміння добирати адекватні прояви власних почуттів;
- розвиток здатності проявляти емпатію, співчуття, співпереживання, що є профілактикою емоційної замкнутості дитини, розширює рівні її вільного волевиявлення;
- розвиток духу солідарності, відчуття причетності до інших людей, бажання співпрацювати з ними, що запобігає виникненню соціальної інертності [19].

У дошкільних навчальних закладах області рекомендовано застосовувати Белль-Ланкастерську систему навчання із залученням дітей-моніторів, вироблено вимоги до їхньої підготовки, що забезпечують успішну діяльність.

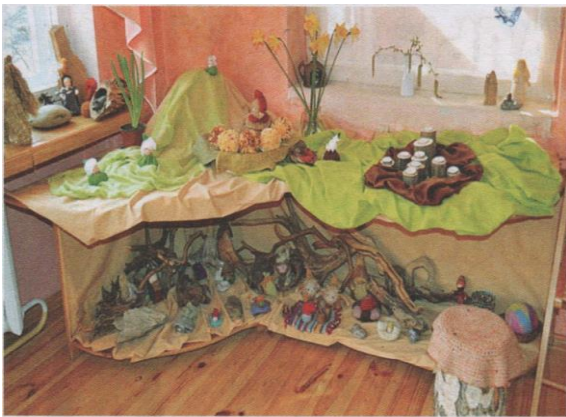
Вальдорфська педагогіка з повагою ставиться до дитинства і його природи. Дитина дошкільного віку ще не володіє дорослим абстрактно-логічним мисленням, а сприймає

світ через досвід реальної взаємодії з ним, переживання природних ритмів, рух, гру, за допомогою чуттів, емоцій, образного мислення [18].

Саме вільна гра розвиває фантазію, здібності дітей, допомагає набувати соціальний досвід, поглиблює уявлення про світ. Тож перед педагогом постає завдання свідомо створювати предметний простір, який спонукає дітей до гри, стимулює вибір і зміну діяльності, розв'язання проблемних ситуацій.

Життя садочка побудоване на гармонійному впливі *ритму дня*, в основі якого лежать повторюваність та чергування організованих дорослими видів діяльності й вільної діяльності дітей.

Діти щодня мають змогу під час вільної гри займатися і ручною працею, створюючи невеличкі рукодільні вироби або подарунки до свят, опановуючи основи декоративно-ужиткового мистецтва.

Для цього в групі є необхідні природні й натуральні матеріали для творчості, облаштовується столик, де у супроводі вихователя малята створюють аплікації та вітражі, майструють прикраси з горобини... Кожен виріб має своє призначення - як дарунок, корисна річ або іграшка.

А ще у кімнатах зберігають *костюмовані елементи* та реквізит для ігор-хороводів.

Вальдорфська педагогіка прагне насамперед створити простір, близький до природи дитини та її потреб, супроводжуючи розгортання її індивідуальних здібностей, життєвих компетенцій і внутрішнього потенціалу, закладаючи основу для становлення вільного творчого мислення й активної дії у світі [18].

Заслуговує на увагу визнана в світі італійська педагогічна система Реджіо Емілія, яка вирізняється специфічними підходами до створення розвивального освітнього простору для дошкільнят і організації їхньої життєдіяльності» [20, с. 22-24].

Сьогодні дошкільні заклади, які працюють за педагогікою Реджіо Емілія, є в багатьох країнах світу - в Італії, Іспанії, США, Німеччині, Швеції, Великій Британії, Канаді, Австралії, Новій Зеландії, Сінгапурі, Ізраїлі, Японії.

Автор системи Лоріс Малагуцці створив багато освітніх програм для дітей різного віку, нову філософію освіти дитини дошкільного віку.

Провідні ідеї Лоріса Малагуцці:

- діти - активні суб'єкти освітнього процесу; діти самовиражаються за допомогою безлічі способів. Тому в них має бути багато засобів і шляхів заявити про себе (драматизація, музика, танці, конструювання, бесіда, дискусія тощо);

діти навчаються одне в одного запитувати, висувати гіпотези, обговорювати проблеми [20, с.22-24].

- дитина вчиться в самої себе, в інших дітей та дорослих, але не безпосередньо, а опосередковано, спираючись на свої враження й почуття в контексті власної діяльності;
- діти будують взаємини з іншими дітьми у просторі, який можна дослідити. Довкілля - третій педагог (після вихователів/учителів і батьків);
- діти навчаються, доторкаючись до предметів, досліджуючи їх, маніпулюючи з ними, рухаючись у просторі, прислухаючись, приглядаючись до довкілля.

Ідеї педагога надзвичайно близькі багатьом освітянам. На нашу думку, вони є універсальним світовим педагогічним спадком, ядром багатьох прогресивних освітніх моделей, систем, технологій, методик, підходів.

Нас ця педагогічна система приваблює тим, що дає змогу реалізувати актуальні для нашого садочка інноваційні тенденції - створити можливості для вільного спілкування дітей, прояву дитячої ініціативи й творчості, розгортання самодіяльної гри, практичного

пізнання малятами світу. Організувати освітній простір відповідно до ідей педагогіки Реджіо Емілія можна й без особливих матеріальних затрат.

Але, ясна річ, не можна механічно перенести успішну освітню модель з однієї країни в іншу, не створивши для цього відповідних умов. Серед таких умов і кількість дітей у групі, і педагогічна освіченість батьків, і професійна підготовка педагогів, які працюватимуть у садочку за педагогікою Реджіо Емілія.

Серед кращих надбань світової педагогічної практики не може залишитися поза увагою дослідників гуманістичний потенціал педагогічної концепції польського подвижника *Януша Корчака*. Гуманістично спрямована педагогічна концепція видатного педагога охоплює ґрунтовні проблеми педагогіки, висвітлює широке значення опіки над дитиною, організацію її життя таким чином, щоб кожна деталь сприяла задоволенню найважливіших фізичних і психічних дитячих потреб, зміцненню здоров'я та доброго самопочуття,

забезпеченню можливості її самореалізації та самовдосконалення [7, с.6-9].

На думку педагога, варто пам'ятати, що гуманістичне формування особистості здійснюється на засадах людиноцентризму, цілісного ґрунтового вивчення дитячої індивідуальності та створення умов для її належного розвитку, визнання її прав та врахування їх у процесі виховання, сприяння розвитку людського потенціалу та можливостей шляхом самоактуалізації. Тільки за умови розвитку відповідних почуттів,

рис, вдосконалення певних якостей, особливостей, виникнення особистих новоутворень можливе формування особистості нової генерації, яка зможе жити і творити у гуманістично оновленому суспільстві. Що ж до нових підходів до процесу виховання, то Януш Корчак зазначав, що «реформувати світ — це означає реформувати виховання», тому основною ідеєю його педагогічної концепції було прагнення змінити світ, створити нове суспільство, яке ґрунтувалося б на засадах гуманізму.

Методика італійського педагога Марії Монтессорі досі є однією із найпоширеніших у сучасній системі виховання. Основа розвитку дитини тут полягає у роботі над індивідуальними вміннями малюка та спрямована підготувати дитину до реального життя в усіх його аспектах. Що ж являє собою педагогіка Монтессорі?

Методику Монтессорі використовують уже понад 100 років, на сьогодні більш ніж у 100 країнах світу. Ця педагогічна система займає особливе місце у вихованні дітей в США, Франції, Англії, Нідерландах, Німеччині, Японії. Але в кожній країні вона має свої особливості.

В основі цього методу лежить кілька правил: по-перше, головне у вихованні – це *свобода дитини у всіх аспектах її зростання*. Малюк має розуміти, що йому довіряють, тому дають можливість вибору, і також можливість робити власні помилки та самостійно їх виправляти. Саме він обирає, що і коли вивчати, як діяти у тій чи іншій ситуації, як впоратись із проблемою тощо [11, с.3].

По-друге, кожна дитина повинна бути *самостійною*. Роль батьків тут зводиться до можливості лише підштовхнути малюка в правильному напрямку. При цьому, батьки не можуть критикувати дитину, порівнювати з іншими дітьми чи карати.

Ще одна група занять – математична. Спершу дитині пояснюють поняття кількості, а далі, залучаючи максимальний арсенал наочних прикладів, показують, як це поняття кількості відображається у цифрах. Після того, як основа буде закладена, поступово

розвивають й наступні базові математичні знання, будують логіку мислення. Важливо в процесі навчання залучати якомога більше цікавих для дитини предметів – це може будь-що, що можна прив'язати до математики – яблука, кубики, цукерки, шнурочки, картинки, барвисті обгортки, іграшки тощо. Так у підсвідомості дитини процес навчання асоціюватиметься із чимось цікавим та приємним.

Далі – група вправ, спрямована на розвиток навичок читання та письма. Методика Монтесорі не передбачає «зазубрення» алфавіту. Її принципи базуються на порівнянні почутого та побаченого, на постійному повторенні букв/слів. Також розвиток мовлення відбувається за рахунок регулярного читання вголос та усного мовлення.

І останнє – зона природничого виховання. Ця група вправ має на меті вести дитину у світ природи, біології, астрономії, географії, історії. Основа таких занять – спостереження. Діти не лише вчать історію та теорію із цих галузей, але й самі вчать, для прикладу, класифікувати тварин, складають пазли із зображенням рослин, слухають народні легенди та пісні окремих народів, переглядають відео про ареал того чи іншого регіону, малюють будову земної кори та інше.

В умовах розвитку дошкільної освіти ХХІ століття все більшого значення набуває процес впровадження новацій в закладах дошкільної освіти, їх апробації та адаптації до сучасних вимог нового змісту.

На пріоритет формування інноваційного освітнього простору вказують всі сучасні законодавчі та нормативні документи, найбільш регламентують здійснення інноваційної діяльності Закони України «Про інноваційну діяльність», «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», накази Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності» (від 07.11.00 р. № 522).

Упровадження інновацій у педагогічний процес навчального закладу має забезпечити підвищення якості освіти дошкільників. Тобто, метою будь-якого нововведення є підвищення ефективності педагогічного процесу. Освітній простір ЗДО

належить до складних педагогічних явищ, які характеризуються не стільки кількісними, скільки якісними показниками.

Інновації - це зміни в середині системи. Інновації означають нововведення в педагогічній системі, що поліпшують розвиток і результати освітнього процесу.

Освітні інновації передбачають оновлення змісту освіти, методів, форм навчання і виховання, розроблення й упровадження нових і поширення наявних педагогічних систем.

Особистісно орієнтована модель освіти спрямована на забезпечення умов для розвитку й саморозвитку кожної дитини з урахуванням її унікальної своєрідності, максимально повної гармонізації індивідуальних відмінностей, активізації особливих, своєрідних, притаманних лише цій дитині, ресурсів, підтримка прагнень до самостійного вироблення власного стилю діяльності, поведінки та життя.

Особистісно орієнтований підхід ґрунтується на визнанні дитини найвищою цінністю і спрямований на створення відповідних умов для становлення дошкільника як особистості, яка живе повноцінним життям, у якій збалансовані тенденції до самореалізації, саморозвитку й самозбереження. Основними способами спілкування дорослого з дитиною в такому разі є: запрошення, співпраця, розуміння, визнання дитини такою, якою вона є, уміння стати на її позицію.

Система родинно – сімейного виховання надзвичайно важлива у житті кожної людини. Саме тому Генеральна Асамблея ООН встановила Міжнародний день сім'ї, родини, який відзначається щороку 15 травня в усіх країнах світу. Видатний педагог Я. А. Коменський називав материнською школою ту послідовність і суму знань, яких набуває дитина з рук і вуст матері, уроки матері без перерви в розкладі і без вихідних і канікул. Погоджувався з ним Г. Песталоцці: «Сім'я є істиним органом виховання».

Ідея гуманізації стосунків між педагогами ЗДО і батьками знайшла своє втілення в освітній програмі для дітей віком від 2 до 7 років «Дитина». На жаль, в наш час суспільний авторитаризм проникає і в систему стосунків сім'ї і закладу дошкільної

освіти, а це заважає формуванню особистості дитини, призводить до конфліктів в сім'ї, занапащає у дітей дошкільного віку ідеали добра і загальнолюдських цінностей.

На наш погляд, потрібно оновлювати форми роботи з батьками, переходити від колективних до індивідуальних та індивідуально-групових.

Дитина проводить в сім'ї значну частину свого життя, вона спілкується з батьками, отримує від них необхідну інформацію, вчиться на прикладах життя в родині, спостерігає за стосунками між матір'ю і батьком. Тому забезпечення цілісного процесу навчання й виховання дитини в ЗДО і в родині потребує від вихователів і батьків взаємної доброзичливості та поваги, зацікавленого бажання дотримуватись єдиних вимог.

Сучасний період розвитку суспільства характеризується сильним впливом на нього *інформаційно - комунікаційних технологій (ІКТ)*, які проникають в усі сфери людської діяльності, забезпечують поширення інформаційних потоків у суспільстві і утворюють глобальний інформаційний простір. Невід'ємною і важливою частиною цих процесів є комп'ютеризація освіти. Зараз в Україні йде становлення нової системи освіти, орієнтованої на входження у світовий інформаційно-освітній простір. Цей процес супроводжується істотними змінами в педагогічній теорії і практиці освітнього процесу, пов'язаними із внесенням коректив у зміст технологій навчання, які повинні бути адекватними сучасним технічним можливостям і сприяти гармонійному входженню дитини в інформаційне суспільство. Комп'ютерні технології покликані стати невід'ємною частиною цілісного освітнього процесу, значно підвищувати його ефективність. Тому рівень комп'ютеризації разом з кадровим і методичним забезпеченням навчального процесу є вирішальним показником оцінювання дієздатності не тільки сучасної школи, а й дошкільного закладу.

Інтегрований підхід до освіти - ключовий у Концепції Нової української школи та в роботі сучасних дитячих садків є стрижневим і відображає реалізацію ідей взаємозв'язку і взаємодії в будь-якому з компонентів освітнього процесу відповідно до тих чи інших цілей і завдань освіти, що веде до підвищення рівня його цілісності. Інтегрований освітній процес - це цілеспрямований і систематичний процес об'єднання освітніх

напрямів під час спеціально організованої взаємодії педагогів і вихованців, спрямований на реалізацію освітніх завдань на основі інтеграції змісту освіти та видів дитячої діяльності [22, с.2-7].

Побудова освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на засадах інтеграції забезпечує підвищення рівня ефективності діяльності як керівників, так і педагогів у створенні середовища особистісного розвитку дітей і забезпечення результативності освітнього процесу.

Саме інтегрована освіта здатна сформувати у сучасного дошкільника дитячий світогляд як систему поглядів на довкілля та власне «Я», сприяти утворенню в його свідомості цілісної картини світу, становленню дитини як активного суб'єкта життєдіяльності, носія різноманітних форм активності та видів діяльності, компетентної особистості.

Таким чином, творче використання досвіду зарубіжних колег створює унікальні можливості для модернізації, оновлення та реформування галузі дошкільної освіти в Україні.

РОЗДІЛ 2. ВПРОВАДЖЕННЯ МОДЕЛІ ЯКІСНОГО ОНОВЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА КЗ «ДНЗ №21 ВМР»В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

2.1. Організаційні аспекти впровадження «європейського підходу» в освітній простір комунального закладу «Дошкільний навчальний заклад №21Вінницької міської ради»

З метою впровадження досвіду дошкільного виховання країн Євросоюзу в освітній простір КЗ «ДНЗ №21ВМР»створено Програму розвитку яка містить:

- I. Концептуальні основи режиму розвитку КЗ «ДНЗ №21ВМР»
- II. Модель управління режимом розвитку КЗ «ДНЗ №21ВМР»
- III. Модель очікуваних результатів режиму розвитку КЗ «ДНЗ №21ВМР»

Кожна модель відображає концептуальні основи розвитку ЗДО на різних рівнях. Всі три моделі є самостійними сферами, але в контексті ефективного стратегічного розвитку закладу дошкільної освіти, являють собою взаємопов'язані елементи функціонування установи як відкритої і динамічної системи.

В основі функціонування інтегральної моделі розвитку ЗДО на шляху до Єдиного європейського освітнього простору лежать наступні принципи:

- *динамічність і спрямованість на розвиток,*
- *концептуальність і стратегічність,*
- *прогнозованість і програмованість,*
- *послідовність і етапність,*
- *системність і цілісність,*
- *ієрархічність і структурність,*
- *мобільність і актуальність,*
- *спрямованість на результат,*
- *керованість і рефлексивність.*

1. Концептуальні основи режиму розвитку КЗ «ДНЗ №21ВМР»

Філософія освітнього закладу - це система ідей, цінностей, концептуальних моделей, яка визначає місію, цілі, завдання, життєдіяльність ЗДО в цілому і поведінку кожного учаника освітнього процесу окремо.

У контексті сучасних європейських освітніх тенденцій цінностями розвитку закладу дошкільної освіти є:

- *якість освіти.* Організація освітнього процесу, за якого рівень вихованості та розвитку кожної дитини зростає відповідно до урахування її особистісних вікових і фізичних особливостей в процесі виховання і навчання;

- *відкритість, підтримка і співробітництво.* Педагоги ЗДО діляться досвідом, інформацією, ідеями, відкрито обговорюють проблеми і знаходять спільні рішення. Педагоги і батьки відкрито обмінюються інформацією, обговорюють проблеми, дотримуючись конфіденційності. Для установи характерний постійний пошук партнерів і вибудовування професійних взаємовигідних зв'язків.

- *інноваційність.* Педагоги прагнуть до освоєння нових, сучасних технологій, доречно, делікатно, кваліфіковано інтегрують їх в життєдіяльність установи;

- *індивідуалізація.* Кожен учасник освітнього процесу розглядається як унікальна, неповторна, своєрідна особистість зі своїми особливостями, можливостями та інтересами, тому ми прагнемо створювати умови для розкриття потенціалу і індивідуальних особливостей кожного;

- *наступність.* Велика увага приділяється збереженню традицій, узагальненню та поширенню накопиченого педагогічного досвіду. Професійну підтримку отримують молоді педагоги;

- *мобільність, гнучкість.* Ми готові змінювати і удосконалювати педагогічну практику, забезпечувати потреби та інтереси сімей, розширювати перелік освітніх послуг.

Місія КЗ «ДНЗ №21 ВМР» полягає в максимально повному задоволенні запитів і потреб соціальних замовників, орієнтованих на цілісний розвиток дитини, формування

її компетентностей, розвиток індивідуальних здібностей як основи подальшого успішності навчання.

Концептуальна мета КЗ «ДНЗ №21 ВМР» - забезпечити ефективний розвиток закладу дошкільної освіти, досягти позитивних результатів у системі сучасної дошкільної освіти, відповідно до європейської освітньої політики, що сприятимуть формуванню основ особистості дитини, розвитку її індивідуальних здібностей, рівних стартових можливостей і успішному переходу дитини до навчання в загальноосвітніх установах.

Концептуальні завдання ЗДО:

- розробка та реалізація основної освітньої програми, що забезпечує рівні стартові можливості для всіх дітей передшкільного віку;
- створення оптимальних умов для диференціації та індивідуалізації освітнього процесу за допомогою організації комплексного психолого-медико-педагогічного супроводу вихованців ЗДО та їх батьків (комплексна діагностика, ведення індивідуальних паспортів і маршрутів розвитку і здоров'я, введення портфоліо дошкільника);
- максимальне задоволення потреб в нових формах дошкільної освіти; розширення переліку додаткових освітніх послуг за рахунок найбільш повного обліку оздоровчо-освітнього потенціалу соціуму;
- модернізація системи управління закладом завдяки переходу на матричну систему якій характерна винятково висока гнучкість та орієнтація на нововведення;
- надання якісних освітніх послуг за рахунок вдосконалення ресурсного забезпечення освітнього процесу (підвищення професійної компетентності співробітників ЗДО, вдосконалення матеріально-технічної, нормативно - правової бази та предметно-розвиваючого середовища що забезпечує адаптацію та інтеграцію до європейського і світового співтовариства.

Концептуальні принципи, що лежать в основі навчання і виховання в ЗДО:

- **Принцип науковості** - вихідне положення, що визначає зв'язок навчання з наукою, підкріплення змісту і форми дошкільної освіти науковими підставами.
- **Принцип доступності** - пов'язаний із співвідношенням освітнього процесу з рівнем розвитку дітей, їх особистим досвідом, зі знаннями, вміннями і навичками, якими вони володіють;
- **Принцип наочності** - припускає опору на наочні засоби навчання та образи в пізнавальному процесі.
- **Принцип систематичності і послідовності навчання** - передбачає побудову освітнього процесу відповідно до певної системи норм, принципів, ієрархії і послідовності освоєння вихованцями необхідних знань, умінь і навичок.
- **Принцип активності і свідомості** - спрямований на формування у дітей свідомого розуміння матеріалу, свідомого ставлення до навчання, пізнавальної активності.
- **Принцип якості навчання** - спрямований на ґрунтовне, міцне засвоєння необхідних знань, умінь і навичок, що забезпечують високий загальний розвиток, можливість навчання на більш високому рівні.
- **Принцип індивідуалізації та диференціації розвитку** - передбачає організацію освітнього процесу відповідно до вікових, психофізичних, психологічних особливостей і рівня розвитку дітей в цілому.
- **Принцип природовідповідності** - пов'язаний з використанням здоров'язберігаючих технологій в освітньому процесі, формування у дошкільників прагнення до здорового способу життя.
- **Принцип гуманності і особистісної орієнтованості** - припускає центрацію освітнього процесу на людські цінності, особистісний розвиток вихованців, орієнтацію на свідомість всебічної гармонійної особистості, переклад суб'єкта на позицію саморозвитку.

• **Принцип соціалізації та адаптивності** - спрямований на розвиток комунікативних навичок дітей спілкування з однолітками та дорослими, уміння взаємодіяти і адаптуватися в колективі, бути активним в мінливих умовах життя.

У результаті, побудова моделі режиму розвитку ЗДО визначає шість основних концептуальних блоків:

Зміст концептуальних блоків

УПРАВЛІННЯ	Розширення громадської участі в управлінні установою, відпрацювання механізму діяльності Ради ЗДО. Встановлення прямих зв'язків з підприємствами, установами та організаціями, з метою сприяння у виконанні поставлених перед установою завдань. Модернізація фінансово-господарської діяльності установи, підвищення інвестиційної привабливості дитячого садка, використання багатоканальних джерел фінансування (бюджет, добровільні пожертвування та спонсорська допомога, доходи від платних додаткових послуг, участь установи в пріоритетних проектах і програмах в галузі освіти). Успішне проходження установою процедури ліцензування освітньої діяльності.
ЗДОРОВ'Я	Забезпечення умов для збереження, підтримки і зміцнення здоров'я всіх суб'єктів освітнього процесу шляхом вдосконалення роботи. Індивідуалізація здоров'язберігаючої і здоров'яформуючої діяльності. Зміцнення міжвідомчих зв'язків через розробку спільних програм, спрямованих на підтримку і зміцнення здоров'я дітей. Удосконалення системи моніторингу якості здоров'язберігаючої і здоров'яформуючої діяльності установи.
ДІТИ	Розширення спектру та підвищення якості послуг, що надаються ЗДО шляхом включення в освітній процес ряду інноваційних форм роботи, розширення спектру додаткових освітніх послуг. Співпраця з соціумом з питань розробки, експертизи і впровадження нових освітніх послуг. Індивідуалізація освітнього процесу шляхом введення індивідуальних освітніх маршрутів для дітей. Забезпечення наступності дошкільної та початкової шкільної освіти, створення передумов для успішної адаптації випускників ЗДО до навчання в школі.
КАДРИ	Стимулювання інноваційного потенціалу, постійне зростання кваліфікаційного рівня медико-педагогічного персоналу установи. Підвищення привабливості установи для молодих фахівців. Створення системи соціального партнерства. Забезпечення наукового супроводу освітнього, оздоровчого та корекційного процесів в рамках здійснення експериментально-дослідної та проектної діяльності педагогів. Виявлення, узагальнення та транслювання передового педагогічного досвіду на різних рівнях. Здійснення комплексу соціально-спрямованих заходів з метою створення позитивної мотивації праці.
ПАРТНЕРСТВО І СІМ'Я	Підвищення престижу закладу серед батьків. Забезпечення умов для здійснення наступності і плавного переходу від виховання і

	розвитку дітей в умовах сім'ї до виховання і розвитку в умовах ЗДО. Диференціація роботи з сім'ями, з дітьми раннього та перед шкільного віку: організація профілактичної роботи з тривожними сім'ями, сім'ями з групи ризику; надання консультативної та методичної допомоги батькам (законним представникам) з питань виховання, навчання і розвитку дітей. Спільна розробка і реалізація проектів.
РЕСУРСИ І СЕРЕДОВИЩЕ	Чітке виконання вимог Санітарного регламенту щодо утримання території, будівлі, приміщень та комунікаційних систем установи. Забезпечення безпечних умов для зростання і розвитку дітей за допомогою поступового оновлення предметно-розвиваючого середовища і матеріально-технічної бази. Впровадження ресурсозберігаючих технологій. Підвищення персональної відповідальності співробітників установи за забезпечення безпеки життя і здоров'я дітей - вихованців ЗДО.

2. Модель управління режимом розвитку КЗ «ДНЗ №21 ВМР»

Управління установою здійснюється відповідно до чинного законодавства України і будується на принципах єдиноначальності та самоврядування.

Відповідно до місії, стратегічними цілями і завданнями ЗДО в освітній установі створюється функціонально-цільова модель управління, що складається з трьох управлінських рівнів:

I рівень - призначений для вироблення стратегії розвитку закладу дошкільної освіти. Стратегічне управління здійснює завідувач, вищим органом управління ЗДО є колегіальні органи. Колегіальні органи представлені Загальними зборами трудового колективу, Педагогічним радою.

Колегіальні органи управління беруть участь в вирішенні фінансово-економічних питань, визначенні стратегії і тактики розвитку ЗДО, аналітичній діяльності, у вирішенні питань забезпечення безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу.

II рівень - призначений для вироблення тактики розвитку ЗДО. Тактичне управління знаходиться в компетенції заступників керівника, Методичної ради, батьківського комітету та направлене на розвиток науково-методичного забезпечення, сприяє ефективній організації освітнього процесу, втіленню інноваційної діяльності, збагаченню матеріально-технічної бази.

III рівень - оперативне управління здійснюють члени органів співуправління та самоуправління: педагоги, фахівці, батьки вихованців які вирішують питання, що не потребують адміністративного управління.

Формами самоврядування закладу дошкільної освіти, є: Рада ЗДО, загальні збори колективу. Порядок виборів органів самоврядування і їх компетенція визначаються Статутом.

Вищим органом самоврядування ЗДО є Рада ЗДО - виборний колегіальний орган діє в цілях розвитку і вдосконалення освітнього процесу, взаємодії батьківської громадськості та ЗДО. Рада обирається строком на три роки.

Загальні збори колективу, що об'єднують всіх працівників ЗДО здійснюють свою діяльність на основі трудового договору, є постійно діючим органом самоврядування, покликани сприяти розвитку ініціативи трудового колективу.

Рада освітян ЗДО є постійно діючим колегіальним органом управління педагогічною діяльністю закладу дошкільної освіти, створеним для розгляду основних питань освітнього процесу в ЗДО, підвищення професійної майстерності педагогічних працівників.

Специфічним засобом реалізації якісно орієнтованої управлінської стратегії є формування організаційної культури, яка характеризується людиноцентризмом, орієнтованим на створення умов (освітнього середовища) для повноцінного розвитку дитини (самоцінності дошкільного дитинства) і самореалізації педагога.

Модель взаємодії суб'єктів управління ЗДО

Трирівнева модель управління якістю включає в себе постійні і тимчасові функціональні (творчі) групи, що складаються з представників різних структурних підрозділів, в тому числі з рядових співробітників і батьків. Тимчасові групи створюються для вирішення конкретних завдань, вирішення яких обмежене в часі.

3. Модель результатів режиму розвитку ЗДО

- підвищено якість і доступність дошкільної освіти для дітей з різних соціальних груп і прошарків населення, незалежно від місця проживання і доходів батьків;

- сформований образ дошкільного дитинства як головного ресурсу розвитку всіх сфер життєдіяльності дитини та її майбутнього;
- здійсняться інституційні перетворення системи дошкільної освіти на основі типового і видового різноманіття установи;
- гнучкість і багатофункціональність структури дошкільної освіти забезпечується оптимальною взаємодією різних сфер життєдіяльності;
- створено єдиний освітній простір гармонійного входження дитини в соціум і культуру (національну та світову);
- зміст, сучасні технології та моделі інноваційної освітньої інфраструктури забезпечують повноцінний особистісний розвиток дитини, оптимізують спадкоємність дошкільної та початкової загальної освіти;
- визначені нові підходи до економічного забезпечення розвитку інноваційної системи дошкільної освіти;
- оптимізовано нормативно-правове регулювання інноваційними перетвореннями системи дошкільної освіти;
- на основі компетентнісного підходу сформована система моніторингу оцінки якості інноваційної діяльності фахівця і гнучка система профілів його підготовки і перепідготовки;

Модель результатів розвитку якості освіти ЗДО

- ефективно реалізується основна освітня програма, що забезпечує умови для розвитку дитини, залучення її до основ здорового способу життя, формування інтеграційних якостей особистості, збагаченні фізичного, пізнавального, соціального, естетичного і мовного розвитку;
- забезпечується спадкоємність дошкільної освіти та початкового ступеня шкільної освіти, наступності дошкільної, додаткової і сімейної освіти, забезпечується інтеграція всіх служб закладу з питань розвитку дітей;
- створена особистісно-орієнтована система освіти і організаційна культура управління ЗДО з урахуванням європейських стандартів, що характеризується

мобільністю, гнучкістю, варіативністю, індивідуалізованістю підходів, результатом яких є максимальне розкриття кожного педагога, батька, дитини як неповторної індивідуальності;

- сформована функціонально-цільова система управління ЗДО яка опирається на чіткий розподіл і узгодження компетенцій і повноважень, функцій і відповідальності всіх суб'єктів освітнього процесу;

- створена інтегральна модель управління і розвитку освітнього процесу в ЗДО, що включає: проектування якості, систему якісного забезпечення заходів, моніторинг, відтак реалізацію цього процесу за п'ятьма напрямками: адміністрація і менеджмент, педагоги і педагогічний процес, вихованці та їх батьки, предметно-розвиваюче середовище, освітнє розвиваюче середовище;

- рактивізовано участь колективу, батьківської громади та представників соціуму у виробленні, прийнятті та реалізації правових і управлінських рішень щодо діяльності установи, збільшена значущість ролі самоврядування;

- підвищена конкурентоспроможність освітньої установи шляхом включення в педагогічний процес нових форм європейської дошкільної освіти, а також розширення сфери освітніх послуг, що надаються вихованцям;

- посилена роль комплексного психолого-медико-педагогічного супроводу всіх суб'єктів освітнього процесу;

- створено інформаційний освітній простір, на основі модернізації і використання інформаційних технологій, що забезпечує мобільне професійне партнерство і комунікацію всередині і поза закладу;

- забезпечені кадрові, нормативно-правові, фінансово-економічні та матеріально-технічні умови що сприяють розвитку нових форм дошкільної освіти та видів додаткової освіти;

- модернізовано предметно-розвиваюче середовище, відповідно до європейських вимог, забезпечено особистісно-орієнтований підхід до освітнього процесу.

2.2. Наближення освітнього середовища закладу дошкільної освіти до європейських вимірів та стандартів через модернізацію роботи з педагогами, дітьми та батьками

З метою підвищення інноваційної культури педагогів для забезпечення якісної освіти на засадах євроінтеграції ми створили модель, яка дозволить нам вибудувати систему методичної роботи (рис.3).

Рис 3. Модель методичної діяльності щодо підвищення інноваційної культури педагогів для забезпечення якісної освіти на засадах євроінтеграції

SWOT-аналіз виокремлює чотири категорії чинників впливу на проблему, що допомагає оцінити її з усіх боків.

S Strengths - сильні сторони. Наприклад, перспективний педагогічний досвід, висока якість наданої дошкільникам освіти, успішне навчання випускників у школі тощо.

W Weaknesses - слабкі сторони. Наприклад, низька кваліфікація педагогів, не вміння залагоджувати конфліктні ситуації з батьками, низький пізнавальний інтерес у вихованців тощо.

O Opportunities - можливості. Наприклад, курси підвищення кваліфікації педагогів та дистанційні навчальні курси КВНЗ «ВАНО», фахові журнали, зокрема журнал «Вихователь-методист дошкільного закладу» тощо.

T Threats - загрози. Наприклад, низька мотивація педагогів до підвищення своєї фахової майстерності [23, С.10-15].

SWOT - аналіз дає можливість:

- *виявляти* й систематизувати проблемні стани;
- *використати* потенційні можливості для розвитку;
- *визначати* структуру ресурсів, на які доцільно спиратися;
- *обирати* оптимальний шлях розвитку й уникати ризиків;
- *приймати* зважені рішення;
- *розуміти* потреби педагогічного колективу;
- *орієнтуватися* на запити батьків щодо розвитку й виховання дітей.

Для безпосередньої роботи над SWOT-аналізом ми створили робочу групу, що об'єднала педагогів-майстрів і педагогів-новаторів закладу освіти (Пасікова О.В., Криворучко А.М., Клунська Н.С., Ужвак К.О., Щербань Н.М.).

Традиційні форми методичної роботи не завжди дають бажаний результат.

SCRUM як технологію у 90-х роках минулого століття розробили американці Кен Швабер та Джефф Сазерленд для управління невеликими командами, які створюють

програмне забезпечення. З часом цю технологію почали успішно використовувати і в інших сферах в країнах Європи.

SCRUM - технологія управління діяльністю невеликої команди, спрямована на досягнення конкретного результату за короткий час.

Ми адаптували й використали цю технологію в управлінській діяльності нашого закладу.

АЛГОРИТМ ВИКОРИСТАННЯ SCRUM -ТЕХНОЛОГІЇ

Визначення проблеми, мети проекту і часу на його реалізацію.

Вибір команди (від 3 до 9 осіб): спеціалістів, які володіють потрібними знаннями, навичками, особливим розумінням заданої проблеми, і скрам-майстра, який сприятиме налагодженню співпраці та досягненню бажаного результату.

Планування роботи і створення загального *беклогу* - списку завдань, які необхідно розв'язати для досягнення поставленої мети [24, С.16-19].

Над розв'язанням виявлених проблем працює скрам-майстер, який також допомагає налагодити контакти між різними спеціалістами, надає необхідну інформацію, надихає і спрямовує.

Ми обрали цю технологію за її прозорість і чітку визначеність у часі.

Була сформована *скрам-група*, до якої увійшли завідувач Пасікова О.В., вихователі-методисти, двоє вихователів Щербань Н.М. та Нідзельська Н.О., музичні керівники Мархель О.В. та Колесникова Е.В., практичний психолог Ужвак К.О., завгосп. Вихователя-методиста Криворучко А.М. призначили *скрам-майстром*.

Команда розпочала свою роботу зі створення *беклогу*. Визначені завдання записали на *стікерах* і розмістили на *скрам-дошці*.

Беклог (список основних завдань) скрам-групи КЗ «ДНЗ №21 ВМР»:

- збагатити освітній процес КЗ «ДНЗ №21 ВМР» досвідом створення освітнього простору європейських країн;
- оновити розвивальне середовище, по-новому облаштувати сенсорні куточки;
- створити модель якісного оновлення інноваційного середовища КЗ «ДНЗ №21

ВМР» в умовах інтеграції до європейського освітнього простору ;

- впровадити у практику роботи КЗ «ДНЗ №21 ВМР» Модель якісного оновлення інноваційного середовища в умовах інтеграції до європейського освітнього простору;

- створити банк інноваційних технологій педагогів європейських країн.

В садочку запроваджено таку форму роботи з педагогами як тьюторство.

Тьютор — саме той фахівець, консультант, який допомагає педагогу якнайповніше самореалізуватися, вибрати індивідуальну траєкторію самоосвіти й досягти мети.

Тьюторіал (навчальний семінар) (фото 1) передбачає активне групове навчання, спрямоване на розвиток мислення, комунікативних і рефлексивних здібностей учасників. Це відкритий методичний захід з використанням інтерактивних та інтенсивних методів навчання [25, С.10-13].

В КЗ «ДНЗ №21 ВМР» тьютори вихователі-методисти Криворучко А.М., Клуцька Н.С., практичний психолог Ужвак К.О.(фото 2), які здійснюють індивідуальну педагогічну підтримку педагогів, надають консультативну допомогу, здійснюють педагогічний супровід педагогів у впровадженні в практику роботи моделі якісного оновлення інноваційного середовища.

Фото 1. Тьюторіал проводить Криворучко А.М.

Фото 2.Тьютор Ужвак К.О.

Плейбек-театр — це простір, у якому кожен має шанс бути почутим, у якому багато трепетного співпереживання й співтворчості. [26, С. 20-24].

Нині плейбек-театри представлені більш ніж у 50 країнах світу. В Україні діють два київських і дніпровський (“Сусіди”). На нашу думку, така форма колективної взаємодії дуже близька професії вихователя, передусім тому, що будується на грі й емоційних переживаннях, допомагає розібратися у складних та конфліктних ситуаціях.

Плейбек використовується на семінарах-практикумах, тренінгах КЗ «ДНЗ №21 ВМР» (фото 3,4).

Фото 3. Плейбек-театр під час тренінгу

Фото 4. Плейбек-театр на семінарі-практикумі

Квест успішно увійшов в освіту і нині набуває значної популярності вже як

Фото 5. Під час проведення екологічного квесту

освітня технологія.

Свою першу апробацію в такому вигляді він пройшов у США в 1995 році. З тих пір технологія веб-квест посіла міцні позиції в освіті й у наш час широко використовується педагогами багатьох країн.

Освітній квест (фото 5) це пошуковий спосіб реалізації освітніх

цілей, який на відміну від власне навчальної діяльності містить елементи сюжету,

рольової гри, пов'язаних з розшукуванням місць, об'єктів, людей, інформації використовує ресурси певного середовища або ж інформаційні [27, С. 12,13].

Карти англійського психолога, відомого дослідника проблем інтелекту, психології навчання й проблем мислення Тоні Бьюзена (технологія Mind Mapping) з'явилися в 70-х роках минулого століття. З цього і почалася ера *інтелектуальних карт*, якими користуємося й нині. Відтоді мільйони людей в усьому світі використовують цей метод у різних сферах своєї діяльності.

Підготовленість педагогів до впровадження в роботу ЗДО досвіду дошкільного виховання європейських країн передбачає наявність відповідного рівня професійної компетентності, професійної. З метою підготовки педагогів ми розробили і впроваджуємо методичні заходи, направлені на удосконалення професійної майстерності з даного питання (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1.

Адміністративно-методичне керівництво роботою закладу дошкільної освіти щодо впровадження досвіду дошкільного виховання європейських країн

№	Завідувач ЗДО
1	Створила робочу групу з вивчення питання євроінтеграції України в європейський освітній простір та впровадження його в роботу КЗ «ДНЗ №21ВМР»
2	Внесла на обговорення й затвердження педагогічною радою питання організації роботи з впровадження досвіду дошкільного виховання країн Європи.
3	Організувала педагогічну освіту батьків з висвітлення питань євроінтеграції України в європейський освітній простір.
4	З метою ознайомлення з роботою ЗДО європейських країн в складі делегації керівників закладів освіти міста Вінниці відвідала Польщу.
5	Визначає результативність методичної роботи щодо вдосконалення професійних умінь педагогів з питань організації роботи з впровадження досвіду європейських країн в роботу КЗ «ДНЗ №21 ВМР».
6	Організувала методичну службу ЗДО на створення програмово-методичного забезпечення впровадження досвіду європейських країн в роботу ЗДО.
Вихователь-методист ЗДО	
1	У методичному кабінеті оформлено матеріали з теми «Інновації дошкільної освіти країн Європи».
2	Розроблено розвивальне середовище з використанням досвіду європейських країн.

Продовження таблиці 2.1.

3	Організовано роботу проблемної та творчої груп для узагальнення матеріалів з даної теми з подальшим використанням в роботі ЗДО..
4	Розроблено показники та критерії обстеження базових якостей особистості, якості засвоєння дітьми завдань програми.
5	Оформлено бібліографічний список літератури «Сучасна освіта України – європейський вектор розвитку».

Методичні заходи для вдосконалення професійної майстерності педагогів з впровадження в роботу ЗДО досвіду дошкільного виховання європейських країн

№	Методичний захід	Термін виконання	Відповідальні	
Самоосвіта				
1	Опрацювати: І.Улюкаєва, «Він випередив свій час: Ян Амос Коменський», Дошкільне виховання, №3, 2012.	Вересень 2018	Вихователь-методист, педагоги ЗДО	
2	М.Кочергіна, «Педагогіка Реджіо Емілія», Дошкільне виховання, №9, 2018 рік.	Листопад 2018	Вих.-методист, педагоги ЗДО	
3	О.Проскура, «Життя, віддане дітям: Януш Корчак», Дошкільне виховання, №1, 2015 рік.	Січень 2019	Вихователь-методист, педагоги ЗДО	
	Н.Даценко, «Вальдорфський дитсадок - простір дитинства», Дошкільне виховання, №11, 2017 рік.	Лютий 2019		
5	В.Шавровська, Н. Шавровська «Белль-Ланкастерська система актуальна й сьогодні»	Березень 2019		
Семінар, практикум				
7	Семінар «Застосування комп'ютерних інформаційних технологій в роботі з дітьми, як один із шляхів модернізації дошкільної освіти».	Протягом року	Вихователь-методист Клунська Н.С.	
8	«Родзинки європейського дошкільного виховання» (ярмарок педагогічного досвіду)	Протягом року	Вих.-методисти Клунська Н.С., Криворучко А.М.	
9	Семінар-практикум «Здоров'язберігаючі технології в практиці музичного виховання ЗДО»	Березень 2019	Пасікова О.В. Клунська Н.С., Криворучко А.М.	
Консультації для педагогів				
10	Організація дошкільного виховання в різних освітніх системах країн Європи.	Грудень 2018	Завідувач ЗДО Пасікова О.В.	
11	Виховання в ЗДО на засадах педагогічних ідей Софії Русової.	Лютий 2019	Вих.-методист Криворучко А.М.	
Створення інноваційного освітнього простору				
12	Роль інноваційних технологій у розвитку сучасних дошкільників.	Консультація	24.09.2018	Криворучко А.М.
13	Використання ІКТ в розвитку професійної компетентності пед	Ознайомлення з планом роботи	16.10.2018	Пасікова О.В.

Продовження таблиці 2.1.

14	Музична педагогіка Карла Орфа	Презентація Майстер-клас	20.12.2018	Мархель О.В.
15	Оздоровчі інноваційні технології	Презентація	20.01.2019	Криворучко А.М.

	дошкілля Європейських країн			
16	Технологія «сендплей» в роботі з дошкільниками	Майстер-клас	20.02.2019	Волошенко Н.Л. Ольхова О.А.
17	Соціально-економічна програма для дітей «Афлатун»	Презентація	20.03.2019	Клунська Н.С.
18	Інтегровані заняття з використанням інноваційних методик і технологій.	Перегляд заняття	22.04.2019	Криворучко А.М.
19	Матеріали до інноваційних технологій	Виставка	20.05.2019	Клунська Н.С.

Проведені методичні заходи – консультації, семінари, тренінги, майстер-класи, колективні перегляди, педагогічний плейбек, освітній квест (колаж 1).

Колаж 1. Методичні заходи для вдосконалення професійної майстерності педагогів з впровадження в роботу ЗДО досвіду дошкільного виховання європейських країн

Педагог повинен не тільки вміти користуватися комп'ютером і сучасним мультимедійним обладнанням, але і створювати свої освітні ресурси, широко використовувати їх у своїй педагогічній діяльності. Тому після проведеної діагностики з молодими вихователями (анкета) виникла необхідність в підготовці початківців до вивчення основ комп'ютерної грамотності, до роботи з сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями. Як результат був проведений семінар-практикум для молодих вихователів «Застосування комп'ютерних інформаційних технологій в роботі з дітьми, як один із шляхів модернізації дошкільної освіти» (табл. 2.2).

Мета: надати дійову допомогу щодо поліпшення теоретичних і практичних знань молодих педагогів з питання введення комп'ютерів у систему дидактичних засобів ДНЗ. Вдосконалювати теоретичну та практичну підготовку молодих вихователів до проблеми: підготовка вихователів до вивчення основ комп'ютерної грамотності, до роботи з сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями. Закладати основи інформаційної культури педагогів. Стимулювати педагогів до практичного застосування знань ІКТ в роботі з дітьми.

План семінару-практикуму «Застосування комп'ютерних інформаційних технологій в роботі з дітьми, як один із шляхів модернізації дошкільної освіти».

І заняття «Введення комп'ютерів у систему дидактичних засобів дошкільного навчального закладу як істотний чинник розвитку дошкільників» (жовтень)			
№	Зміст роботи	Форма роботи	Відповідальні
1	2	3	4
1.	Виявлення теоретичних і практичних знань вихователів з проблеми. Вхідне опитування «Що я очікую від роботи семінару».	Ігрова вправа «Запитання - Відповідь» Анкетування	Вихователі- методисти Клунська Н.С., Криворучко А.М.
2	Теоретичний блок «Введення комп'ютерів у систему дидактичних засобів ЗДО як істотний чинник збагачення інтелектуального, естетичного та морального розвитку дітей» 1. Основні чинники модернізації дошкільної освіти. 2. Освоєння комп'ютера як інструмента діяльності та як засобу розвитку сучасного дошкільника.	Інформаційне повідомлення Мозговий штурм Перегляд презентації	Завідувач Пасікова О.В. Вихователі- методисти Клунська Н.С., Криворучко А.М. Клунська Н.С. Павліхіна С.М.
3	Практичний блок: Практичне заняття для вихователів, які не володіють основами комп'ютерної грамотності. 1. Інформаційні технології: - правила техніки безпеки.	Практична діяльність	Клунська Н.С., Павліхіна С.М.
	- техніка правильної експлуатації комп'ютера; - форми існування інформації. 2. Опрацювання тексту, елементів апаратного управління; - розміщення та призначення клавіш на клавіатурі.	Практична діяльність	Педагоги ЗДО
4	- ознайомлення з маніпулятором «ми-ша», використання лівої клавіші; - використання клавіш на клавіатурі з позначенням цифр і букв; -ознайомлення з програмою Microsoft Word. Текстовий редактор. Підведення підсумків, рефлексія.	Ігрова вправа «Сходінки пізнання»	Ужвак К.О.

1	2	3	4
<p><i>Домашнє завдання слухачам семінару:</i> скласти перелік розвивальних програм, мультфільмів та фільмів для дітей (робота в програмі Microsoft Word).</p>			
II заняття «Місце комп'ютера в освітньому процесі»(грудень)			
1	I. Ігрова вправа « Хто знає, той допомагає»	Створення позитивного мікроклімату	Практичний психолог Ужвак К.О.
2	Виявлення теоретичних і практичних знань вихователів з проблеми. Вхідне опитування «Що я очікую від роботи семінару».	Ігрова вправа «Запитання - відповідь» Анкетування	Вихователі- методисти Клонська Н.С., Криворучко А.М.
3	Теоретичний блок 1. «Місце комп'ютера в освітньому процесі» 2. «Використання комп'ютера як дидактичного засобу при проведенні занять та режимних моментів в роботі з дітьми та при організації роботи з батьками та вихователями»	Інформанонс з використанням мультимедійного супроводу Звіт ініціативної групи	Клонська Н.С. Члени ініціативної групи
4	Практичний блок: 1. Інформаційні технології: - закріплення знань про складові комп'ютера; 2. Опрацювання тексту, елементи апаратного управління: - використання та поглиблення знань про клавіатуру.	Практична діяльність Приклади передачі інформації».	Вихователі- методисти Клонська Н.С., Криворучко А.М. - *_-*_*-
5	- текстовий редактор Microsoft Word; - використання маніпулятора «миша». 3.Електронні таблиці: - ознайомлення з поняттям «електронна таблиця»; формування навичок роботи з електронними таблицями.	Практика Практика Презентація	Вихователі
6	Виставка-презентація розвивальних програм, мультфільмів та фільмів для дітей Підведення підсумків, рефлексія.	Ігрова вправа	Практичний психолог Ужвак К.О.

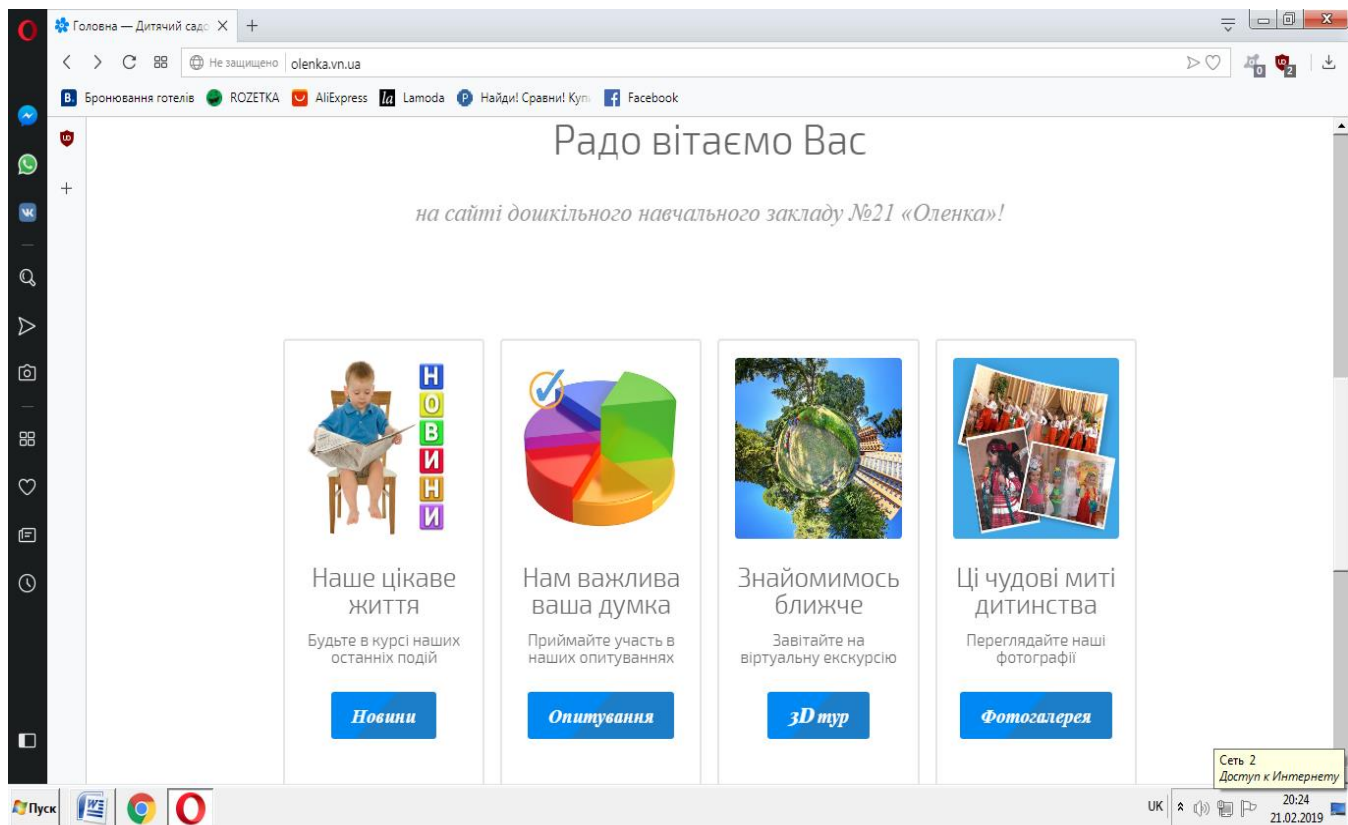
1	2	3	4
<i>Домашнє завдання слухачам семінару:</i> створення ділової документації вихователя у режимі таблиці (розклад, режим дня, перспективне планування)			
III заняття «Створення педагогічних та гігієнічних умов до занять з використанням ІКТ»(лютий)			
1	«Створення педагогічних та гігієнічних умов до занять з використанням ІКТ»: - проведення занять з використанням комп'ютера; - організація робочих місць; - види зорової гімнастики під час і після комп'ютерного заняття; - місце фізкультурної хвилинки на заняттях з використанням комп'ютера 2. Аналіз та класифікація різноманітних презентацій з метою подальшого їх використання у роботі з дітьми, створення банку даних.	Круглий стіл «Комп'ютерна мозаїка» Ігрова вправа «Мікрофон» Бліц-інформація Робота в діадах Ігрова вправа «Діжка ідей»	Вихователі- методисти Клунська Н.С., Криворучко А.М. - *_ *_ *- Сестра медична старша Сорока З.Г. Інструктор з фізкультури Юнаш В.О. Вихователі- методисти Клунська Н.С., Криворучко А.М.
2	Практичний блок. 1. Опрацювання тексту, елементи апаратного управління: - управління комп'ютером; 2. Електронні таблиці: - удосконалення навичок роботи з електронними таблицями. 3. Графіка та мультимедіа: - ознайомлення з графічними редакторами та мультимедійними навчально-ігровими програмами;	Практичне заняття для молодих вихователів, які не володіють основами комп'ютерної грамотності. Практика Вправа «Заповни таблицю»	Клунська Н.С. Педагоги закладу
3	- робота у програмі Microsoft PowerPoint; - удосконалення навичок управління курсором. - робота у програмі Microsoff PowerPoint;	Методична скарбничка Практика	Педагоги закладу
3	Підведення підсумків. Рефлексія	Ігрова вправа «Шкала оцінок»	Практ.психолог Ужвак К.О.
<i>Домашнє завдання:</i> підготовка презентації за темою «Моя група»(презентація) Створити презентацію до тематичних циклів «Зимуючі птахи», «У зимовому лісі»			
IV заняття «Хочу – Можу – Треба»(квітень)			
	Час підсумків, час рішень. (Звіт роботи за рік з використанням	Звіт	Вихователі- методисти Клунська Н.С., Криворучко А.М.

Продовження таблиці 2.3

1.	мультимедійного супроводу). «Обмін напрацюваннями та знахідками щодо методичного забезпечення занять з використанням інформаційних технологій». - Конкурс на кращу презентацію до тематичного . - Психологічний тренінг «Хочу – Можу – Треба».	Звіт Педагогічне ательє Конкурс презентацій Тренінг	Вихователі- методисти Клунська Н.С., Криворучко А.М. Вихователі закладу Клунська Н.С. Практичний психолог Ужвак К.О.
2	Практичний блок. Практичне заняття для вихователів, які не володіють основами комп'ютерної грамотності.	Практична діяльність	Вихователі
3.	Підведення підсумків роботи семінару	Ігрова вправа «Питання- відповідь». Анкетування	Вихователі- методисти Клунська Н.С., Криворучко А.М.

Педагоги вчаться створювати навчальну документацію з застосуванням текстових і графічних редакторів (Word, Paint), використанням електронних таблиць (Excel). Вихователі сканують зображення з паперових носіїв і обробляють їх комп'ютерною програмою Adobe Photoshop. Перенесення зображення із цифрових носіїв, що, безумовно, полегшує процес роботи, дозволяє вносити в неї корективи, не виводячи на паперовий носій. Електронні дидактичні засоби, створені педагогами, містять в собі структуровані блоки теоретичного матеріалу, малюнки, фотографії, практичні завдання. Педагоги широко використовують програму Microsoft Power Point, за допомогою якої, вони розробляють електронні презентації (слайди). Робота над створенням слайд-фільму дозволяє їм по-новому глянути, як на зміст, так і на структуру й форму подання матеріалу. Педагоги здобувають досвід підготовки дидактичного матеріалу до навчальних занять на сучасному рівні, тому що слайд-фільм повинен максимально полегшити розуміння й запам'ятовування.

Сайт - комунікативний інструмент у спілкуванні із суб'єктами – батьками, педагогами. Наш ЗДО має свій сайт (скріншот 2.1) dnz21@galaxy.vn.ua.

Скріншот 2.1. Сайт КЗ «ДНЗ №21 ВМР»

Педагоги створили банк корисних посилань для вихователів, батьків та дітей (додаток 4). Ось деякі з них:

сайт Міністерства освіти і науки України

<http://ovu.com.ua/articles/478-ministerstvo-osviti-i-nauki-ukrayini/publisher>

ММК Департаменту освіти Вінницької міської ради <http://mmk.edu.vn.ua/>

Педрада.Портал освітян України: <http://pedrada.com.ua/>

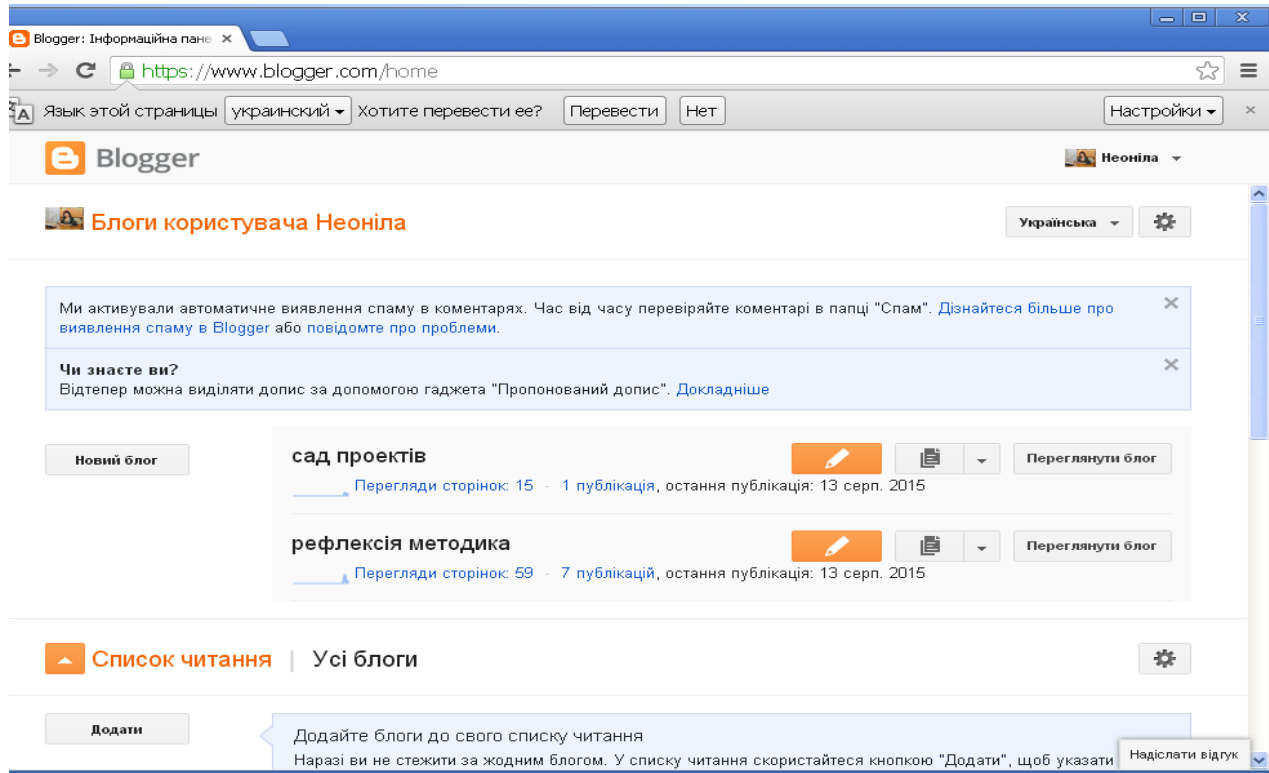
Методичний портал <http://metodportal.com/>

Вихователь – методист Клунська Н.С., вихователі Нідзельська Н.О., Богомаз Ю.О. мають свій блог (скріншот 2.2.), де узагальнюють та поширюють власний досвід, підвищують кваліфікацію, ефективно використовують інформаційні та комунікаційні ресурси Інтернету, розширюють коло спілкування у сфері освіти.

Використання блогів в освітній діяльності надає учасникам спілкування низку переваг та відкриває безліч цікавих можливостей:

- залучення батьків до участі в навчально-виховному процесі;

- інформування учасників блогу про події та заходи;

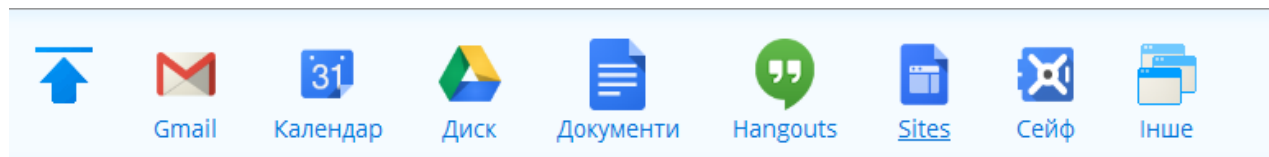

Скріншот 2.2. Блог користувача Клунської Н.С.

- реалізація спільних проєктів батьків, педагогів та дітей тощо.

Створення інформаційного простору закладу дошкільної освіти здійснюємо за рахунок наступних сервісів: Google Apps, Office 365 та решти сервісів Apps, які ми коротко опишемо нижче.

Безпосередня реалізація моделі інформаційного простору навчального закладу, а саме створення платформи навчального закладу, використовуємо засобами Google Apps, а саме Google Sites (скріншот 2. 3).

Скріншот 2.3. Сервіси Google Apps

Google Sites – сервіс від Google, який пропонує своїм користувачам послугу безкоштовного створення сайтів і їх розміщення в мережі Інтернет. Сервіс є частиною Google Apps.

Для розмежування видів діяльності слід використовувати наступні сервіси Google: Google Blogger, Google Drive. Створений простір спілкування на сайті слугує показником для професійної рефлексії адміністратора і педагога, надає цікавий діагностичний матеріал для осмислення діяльності.

Таким чином, у своїй діяльності наш педагогічний колектив використовує багату палітру різноманітних інноваційних технологій, спрямованих на розвиток базових якостей дитини дошкільного віку. Усі методики, програми, технології, що ми застосовуємо у роботі з дітьми, ґрунтуються на досягненнях сучасної психології особистості та спрямовані в руслі ідей реформи у системі освіти. Ми створюємо умови для ознайомлення педагогів з інноваційними методиками, технологіями, програмами дошкільної освіти країн Європи та стимулюємо їх до впровадження в роботу з дітьми.

В умовах сьогодення, організації освітнього процесу на інтеграційних засадах, наш педагогічний колектив усвідомив необхідність модернізації освітнього середовища закладу з використанням досвіду європейських країн. Кожна групова кімната, зала, кожен куточок, майданчик мають стати єдиним розвивальним простором, що спонукає малят до пізнання, творчості, комунікації.

У роботі над поставленим завданням ми вирішили дотримуватися таких головних принципів:

- цілеспрямовані та узгоджені дії всіх учасників освітнього процесу;
- оновлення розвивального предметно-просторового середовища .

Було проведено “круглі столи”, майстер-класи, індивідуальні бесіди, педагогічні діалоги, присвячені пошуку шляхів і способів реалізації планів. Це дало можливість розпочати оснащення осередків відповідно до нових ідей, задумів.

Ми подбали й про облаштування зал, коридорів, території закладу.

Педагоги нашого закладу виготовили різноманітні сюжетні бізборди, а також розробили систему роботи з ними. Розв’язуючи їх, дошкільники виконують різноманітні математичні та логічні операції й доводять свою думку в процесі

спілкування. Прототип сучасного бізіборду був створений у 1907 році самою Марією Монтессорі.

Система роботи з бізібордами передбачає реалізацію таких завдань:

- засвоєння дітьми основних математичних понять та дій (класифікація, серіація, обчислювальна діяльність, оперування множинами); формування вміння знаходити різні варіанти розв'язання інтелектуальних завдань;
- розвиток пояснювального мовлення, вміння висловлювати і обстоювати свою думку;

- формування життєвої компетентності малят;
- упорядкування їхніх уявлень про навколишній світ, встановлення зв'язку між предметами та явищами.

Педагогами нашого закладу створено леп буки.

Лепбук не просто книжка з картинками, а навчальний посібник, тому дбаємо, щоб тема в ньому була представлена зусібіч. Лепбуки мотивують дітей до пізнавальної діяльності, підтримують інтерес, розвивають спостережливість, уміння порівнювати, аналізувати, узагальнювати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, робити висновки.

Багато часу малюки проводять на свіжому повітрі. На майданчиках є пристосування для дослідів з водою та піском, дитячі гірки, гойдалки, гімнастичні комплекси.

Серед величезного розмаїття іграшок і обладнання для дітей, окремої уваги заслуговує сухий басейн. Граючи в таких басейнах діти піддаються фізичному навантаженню, яке благотворно впливає на загальний розвиток і здоров'я дитини. Під час занять у сухому басейні спеціальні м'які кульки дають відмінний масажний ефект, тим самим покращуючи в організмі обмін речовин і кровообіг. При цьому відбуватиметься поліпшення роботи центральної нервової системи, органів дихання, серцево-судинної системи, а також опорно-рухового апарату. Крім того, під час активних ігор в басейні зміцнюються всі групи м'язів, а також формується правильна постава. Безумовно, все це змушує захисні сили організму активно працювати, тому заняття в таких басейнах надають як профілактичну, так і лікувальну дію при різних захворюваннях.

Крім усього, дитячі надувні сухі басейни позитивно впливають на

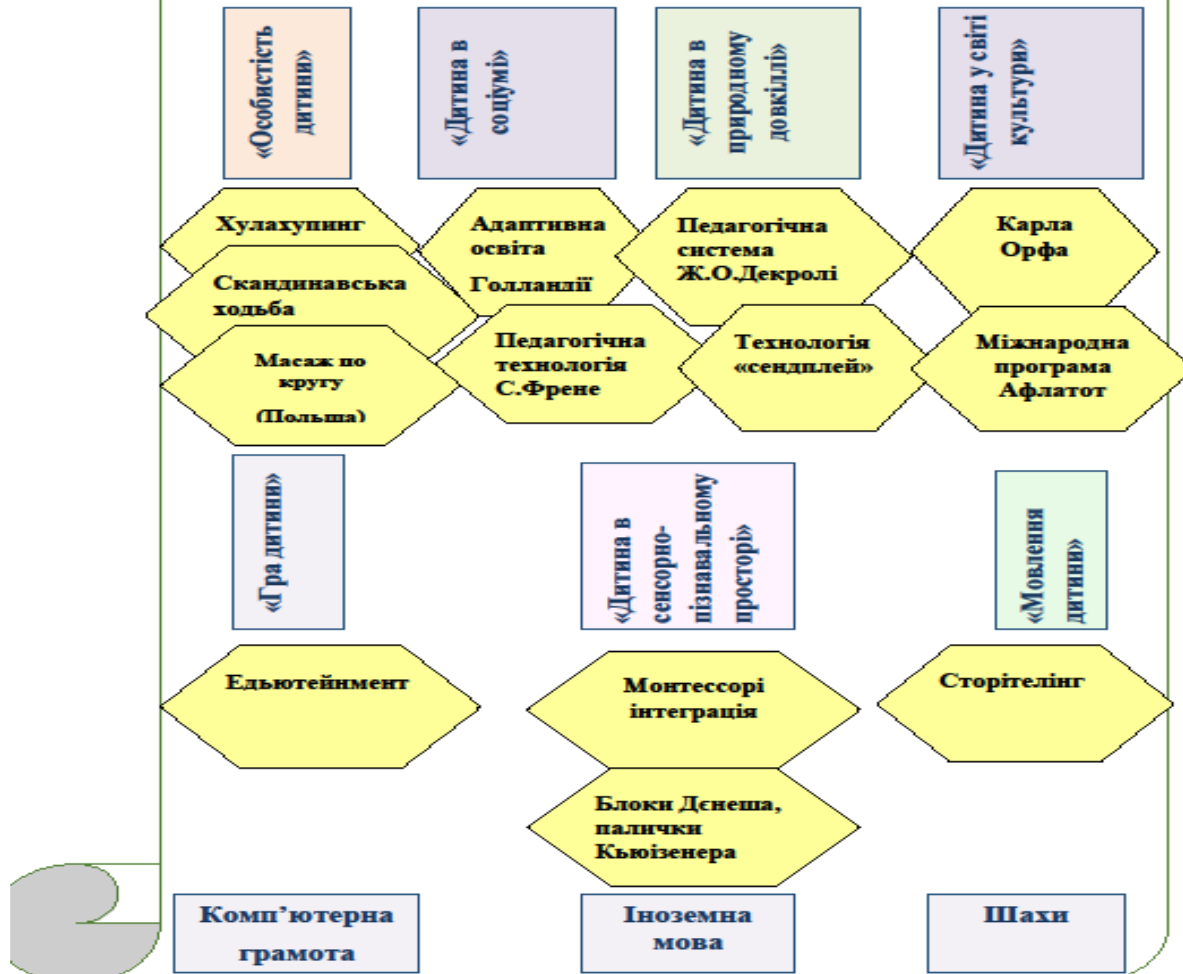
психоемоційний стан дитини. Діти відчують величезне задоволення і радість, занурюючись у хвилі басейну і розважаючись серед безлічі різних різнокольорових кульок. До всього іншого, при «плаванні» в м'яких кульках, діти розвивають дрібну моторику, покращують координацію рухів, вчаться запам'ятовувати і розрізняти основні кольори, а також розділяти предмети різної форми і розмірів. Захоплені грою діти розслабляються, внаслідок чого ведуть себе спокійніше, з апетитом їдять і швидко засинають. Також, в сухому басейні з кульками можна проводити безліч різноманітних фізичних вправ загальнозміцнюючий та лікувального характеру.

Таким чином, освітній простір – це упорядковане, гармонійне, соціокультурне середовище, яке складається в результаті спільної ціннісно-орієнтованої освітньої діяльності суб'єктів, що підпорядковані актуальним завданням виховання і розвитку дитини. Різноманітна робота з формування єдиного освітнього простору в дошкільному закладі має велике практичне значення, оскільки націлена на розроблення та апробування нових педагогічних технологій, наповнення життєдіяльності дітей радісними, змістовними, цікавими подіями.

**МОДЕЛЬ
ВПРОВАДЖЕННЯ ДОСВІДУ ДОШКІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ КРАЇН ЄВРОСОЮЗУ
В РОБОТУ З ДОШКІЛЬНИКАМИ КЗ «ДНЗ №21 ВМР»**

ОСВІТНІ ЛІНІЇ

Ми впровадили в систему фізкультурно- оздоровчої роботи закладу дитячий хулахупінг. *Хулахупінг* (“Hula” - назва гавайського танцю, hoop - з англ. “обруч”) - танцювально-пластичні вправи з обертанням обруча.

На заняттях з дошкільнятами ми використовуємо полегшений обруч і практикуємо хулахупінг як своєрідний танець. Під музику діти виконують пластичні рухи, танцювальні елементи, комбінації кроків, обертають обруч навколо талії, ший, ніг, рук [28, С.24].

Фото 6. *Малята наші молодці
Вправно крутять обручі*

Обруч (хулахуп) - давно відома спортивно - моторна іграшка, простий тренажер, який за грамотного застосування дає можливість задіяти майже всі групи м'язів.

Наш досвід роботи засвідчує інтерес дітей до обертання обручів на руках, талії, шиї, ногах та їхню здатність опанувати техніку цих вправ у старшому дошкільному віці (фото 6).

Наш заклад активно впроваджує такий вид здоров'язберігаючих технологій як скандинавська хода. *Скандинавська хода* (нордична, фінська хода - «хода з палицями») - різновид спортивної ходьби з використанням спеціально розроблених палиць (ф. 7).

Фото 7. *Подобається малятам
скандинавська хода*

Є кілька причин, через які ми вирішили впровадити цю технологію:

- можна займатись в будь-яку пору року;
- підходить всім дітям;
- можна ходити на будь-якій місцевості;
- дозволяє досягнути великого тренувального ефекту.

У нашому садочку ми вирішили використо-

вувати звичайні дитячі лижні палиці.

Для дітей дошкільного віку скандинавська хода є надзвичайно корисним видом фізичної активності. Вона не має протипоказань до занять, доступна й безпечна для дітей із різним рівнем фізичної підготовки за умови опанування техніки рухів.

Стати дітям майстерними оповідачами допомагає *сторітелінг* (калька з англ. *storytelling*, де *story* - історія, а *telling* - розповідання) - мистецтво складання і розповідання захопливих історій.

Сторітелінг педагоги використовують як сюрпризний момент. Для цього у нас є заздалегідь підготовлений *фартух з великими кишнями* (яких може бути до 7). Кишені потрібні саме для сюрпризних моментів - там завжди може “сховатися” персонаж. Наші спостереження показали: цей прийом привернення уваги дітей до дійства ефективний за будь-яких обставин і не залежить від віку вихованців [29].

Вихователі широко застосовують у практиці настільну гру-посібник «Кубики історій». Кубик розміром 4x4 см на кожній з шести граней має предметну картинку, з якою потрібно пов'язати свою розповідь (фото 8,9).

Фото 8. «Хто до нас з кишеньки завітає?
Це ж казка «Рукавичка» оживає»

Фото 9. «Фантазію свою ти розвивай,
З кубиками історії складай»

Це рідкісний тип гри, де між гравцями немає конкуренції - в кубиках історій немає переможених або переможців, адже всі учасники по черзі придумують і розповідають придумані пригоди якогось героя, гравець може сам вибрати жанр своєї казки, оповідання.

Сендплей (гра з піском) - є унікальним засобом спілкування із світом і самим собою, зняття внутрішнього напруження і відкриття нових шляхів розвитку [31].

«Сендплей» при зовнішній простоті має великі можливості. Якщо розглядати педагогічні й психологічні аспекти використання піску, то важко його переоцінити – це й неперевершене за своїми можливостями предметно-ігрове середовище, і чудовий сенсорний матеріал, і природний матеріал для образотворчої діяльності, експериментування, конструювання, творення, пізнання.

В нашому закладі функціонує арт - студія, в якій є в тому числі і планшети для пісочної анімації з підсвічуванням (фото 10). Ці пристрої дозволяють нашим дітям реалізувати свій творчий потенціал через образотворче мистецтво за допомогою вільної трансформації і легкого відтворення фігур з натурального природного сипучого матеріалу (фото 11).

Фото 10. Діти малюють свій неповторний світ в мініатюрі

Фото 11. Обладнання для пісочної терапії

КЗ «ДНЗ №21 ВМР» є шанувальником однієї з найбільш затребуваних програм розвитку в сучасній педагогіці-методики *М. Монтессорі*.

Ми зосередили увагу на головному елементі авторської методики – розвивальному середовищі: все обладнання і меблі повинні відповідати зросту, віку, пропорціям дитини. Діти повинні самостійно справлятися з необхідністю перестановки предметів в кімнаті. Такі дії, на думку Монтессорі, чудово розвивають моторику.

Фото 12. Космічна зона

Фото13. Сенсорна зона

Розвивальне середовище в групах поділене на кілька зон, для кожної з яких передбачені певні матеріали для занять. Ними виступають іграшки і предмети з натуральних матеріалів. За авторською системою ми виділили такі основні зони: практичну, сенсорну, мовну, математичну, космічну (фото 12,13).

Ми активно впроваджуємо досвід наших колег з Голландії, які будують свою роботу на засадах *адаптивної освіти*.

Адаптована освіта - це освіта, зорієнтована на кожну дитину, її потреби та можливості.

Наше завдання - постійно створювати умови, в яких діти могли б задовольняти свої потреби в пізнанні. Тож ми намагаємось, щоб групові кімнати в нашому закладі були місцем експериментування, пошуку, досліджень! Діти весь час зайняті різними справами: будують вежі, прибирають, експериментують, малюють, ліплять тощо.

Вихователі уважно стежать, як вихованці реагують на пропозиції та виклики, даючи їм можливість самостійно визначатися та спонукаючи до прийняття рішень.

Педагоги застосовують різні форми організації навчання дітей, і, зокрема, *навчання одне з одним та одне від одного (фото14)*. Вихованці часто виконують різні справи у невеликих підгрупах, адже багато чого діти можуть легко навчитися одне від одного і немає ніякої потреби витратити на це спеціальні зусилля.

Фото 14. «Наші дітки разом граються, один від одного розумного навчаються»

Для ранньої логічної підготовки мислення дітей до засвоєння математики вихователі старших груп використовують *логічні блоки Дьенеша*. Комплект логічних блоків дає можливість вести дітей у їх розвитку від оперування однією властивістю предмета до оперування двома, трьома і чотирма властивостями.

Також ми використовуємо у роботі *палички Кюїзенера*. За допомогою лічильних паличок Кюїзенера діти із задоволенням розвивають дрібну моторику, тренують пам'ять, пізнають основи геометрії, порівнюють величини, форму, обсяг і колір (фото 15,16). Комплект складається з паличок різного розміру і кольору, завдяки яким діти швидко запам'ятовують склад чисел і пізнають основу математичних дій.

Фото 15. «Будуємо дім»

Фото 16. Викладаємо палички за довжиною

На заняттях з музичного виховання музичні керівники Мархель О.В. та Колесникова Е.В. активно використовують систему "елементарного музикування" *Карла Орфа*, тобто процес, що складається з декількох елементів: співу, імпровізації, руху та гри на музичних інструментах.

Велику увагу приділяють музикуванню з акомпанементом «звучних жестів». Звучні жести – це гра звуками свого тіла: шльопання по стегнах, грудях, притупування ногами, клацання пальцями. Спів і танці з акомпанементом звучних жестів дозволяють організувати елементарне музикування в будь-яких умовах, за відсутності інших інструментів.

Інструменти використовуємо не тільки традиційні, а й саморобні, наприклад:

маракаси, заповнені різною крупою, насінням, різноманітні «шурхунчики», зроблені з паперу, фольги, звукові коробочки тощо.

Інтерес дітей до Орфовських інструментів невичерпний. Вони хочуть грати на них завжди (фото 17,18).

*Фото 17. Є саморобні інструменти в нас,
Виконаємо мелодію для вас*

*Фото 18. Розвиваємо в малят відчуття
ансамблю*

Педагоги нашого закладу є прихильниками ідей французького педагога Селестена Френе і активно впроваджують їх в життя.

Технологія Френе "Школа успіху й радості" є яскравим прикладом реалізації ідей гуманістичної педагогіки. Він запропонував оригінальне розв'язання проблеми організації життя дітей, різноманітні експерименти для активізації їхньої пізнавальної діяльності, форми й методи виховної роботи. Основою педагогічної технології С. Френе є "ядро цінностей", до якого належать:

- здоров'я дитини;
- визнання дитячого прагнення до максимального саморозвитку;
- створення сприятливого для розвитку дітей середовища;
- забезпечення «природного, живого й усебічного виховного процесу».

Ми вважаємо, що природне середовище надає вихованцю необхідний «матеріал» та забезпечує умови для фізичного та емоційного розвитку.

Одним з основних методів виховання є «пізнання на дотик», що потребує різноманітності навколишнього середовища.

Фото 19. «Пізнання на дотик»

Під час спеціальних занять-прогулянок діти спостерігають природне та людське середовище, а потім викладають свої враження за допомогою засобів зображувальної діяльності. Для збільшення виховного впливу природи вихователі намагаються максимально розширювати виховний простір

дитинства за рахунок парків, садів, «живих куточків» тощо (фото 19). Бельгійський лікар, педагог і психолог Жан-Овід Декролі центром системи навчання проголосив дитину. Виховання він розумів як процес її розвитку, що враховує індивідуальні потреби, можливості, мотиви та інтереси.

Центри інтересів передбачають комплексну роботу педагога з дітьми на основі врахування головних фізичних і духовних потреб дитини. Так вибудовується цілісна система, яку Ж.-О. Декролі назвав програмою асоційованих ідей. Вона має два великі розділи:

- а) дитина та її потреби: фізіологічні, у спілкуванні, навчанні, розвитку здібностей тощо;
- б) дитина і середовище: предметне оточення, батьки, вихователі, рідні; дитина як представник нації, країни, житель міста тощо.

Ідеї Ж.О.Декролі нині широко практикують у Швеції, Нідерландах, Данії, Німеччині та інших країнах Західної Європи.

У своїй роботі наші педагоги також активно втілюють ідеї педагогічної технології за системою Ж. Декролі.

Ми розглядаємо гру як творчу діяльність дитини, засіб збудження її рухової активності та духовного розвитку.

Виокремлюємо такі їх види:

– сенсорні ігри (спрямовані на розвиток сприйняття кольору, форми, напряму, уваги, рухових здібностей);

– математичні ігри (зорієнтовані на формування елементарних арифметичних дій, геометричних уявлень, орієнтування в часі);

– ігри з грамоти (спрямовані на підготовку дитини до читання і письма);

– граматичні ігри (сприяють розвитку граматичної правильності мовлення).

Саме Ж.-О. Декролі розробив ігри на розподіл предметів, на складання картинок з кольорових кубиків (фото 20, 21), на складання картинок за допомогою окремих фігурок, які ми активно використовуємо у своїй роботі.

Фото 20. Сенсорні ігри

Фото21. Складання картинок з кольорових кубиків

Використовуємо такий практичний та дієвий метод підтримки здоров'я дітей як масаж по колу, запозичений з дитячих садків Польщі.

Діти утворюють коло, стоячи в потилицю один одному. Потім малята кладуть руки на плечі сусіду, що стоїть попереду і починають робити масаж шії, плечей, рук і спини. Через 2 хвилини звучить команда «Стоп!». Залишаючись у колі, діти повертаються на 180° і продовжують масаж, змінивши партнера.

Як різновид використовуємо і парний масаж. Пропонується дітям вибрати собі пару й положення для виконання масажу (фото 22, 23). Можна використати гімнастичні м'ячі (одна дитина лежить на м'ячі, інша, стоячи, робить їй масаж).

Фото 22. Знають всі, яка корисна і приємна процедура ця-масаж!

Фото 23. Масаж з «їжачками»

Також ми зацікавились новою технологією *едьютейнмент*. Це нова освітня технологія, яка поєднує в собі розважальні прийоми, методи інтерактивного й активного навчання, мотивацію до пізнання та взаємодії.

Фото 24. Віртуальна космічна подорож

Фото 25. Віртуальний похід до картинної галереї

“Навчання як розвага” (фото 24, 25) має розважальний формат, що моделює діяльність, у якій увага концентрується на розвитку фантазії, творчих здібностей, інших якостей, необхідних для успішного саморозвитку дитини.

Наші педагоги використовують едьютейнмент як методичний прийом на заняттях, проводять віртуальні та реальні екскурсії, інтерактивні свята, квести.

Наш педагогічний колектив реалізує освітню лінію «Комп'ютерна грамота» варіативної складової Базового компоненту дошкільної освіти. В роботі з дітьми

використовуємо різні види комп'ютерних технологій з урахуванням вікових, фізіологічних та психологічних особливостей дітей.

В групах молодшого віку вихователі використовують такі форми ІКТ – перегляд короткотривалих (до 5 хвилин) відео та фото презентацій, прослуховування аудіо записів казок, дитячих пісень, терапевтичної музики та ін.

З дітьми старшого дошкільного віку впроваджується робота з комп'ютером (вміння користуватися мишкою, знати деякі частини ноутбука та клавіатури, вміння безпечно поводитися при роботі з технікою, тощо) та вміння користуватися інтерфейсом віртуальних екскурсійних сторінок в Інтернеті.

Ми використовуємо ІКТ не частіше двох разів на тиждень, щоб не втратили інтересу до звичайних занять (фото 26).

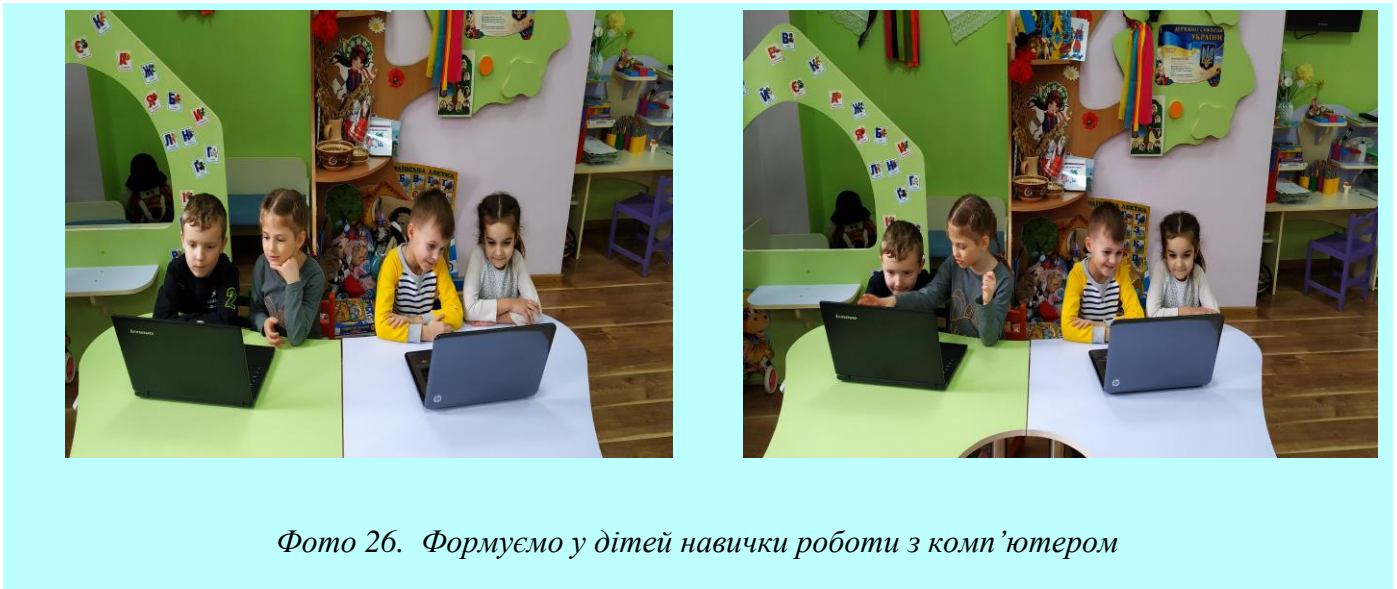

Фото 26. Формуємо у дітей навички роботи з комп'ютером

Активно впроваджуємо у роботу з дітьми програму «Афлатот» (фото 27), освоюючи яку діти отримують перші задатки соціальної і фінансової освіти задовго до того, як ідуть до школи. Основна частина знань про планування бюджету, заощадженнях, розтратах і використанні грошових коштів заснована на повсякденному житті.

Фото 27. Цікава зустріч з Афлатуном

Ще до того, як формуються грошові поняття, просте розуміння того, як використовувати доступні ресурси, або, наприклад, категорії “закінчилася їжа”, “купувати тільки необхідне” – це ті щоденні реалії зі сфери фінансової освіти, з якими стикаються діти.

У дошкільнят також сформовані тимчасові рамки, вони розуміють, що іноді, щоб отримати що-небудь, краще почекати, ніж отримати це зараз.

Інші не менш важливі навички, формування яких включає в себе програма Афлатот, це користування по черзі, прийняття рішень і постановка цілей.

У нашому закладі працює гурток іноземної мови «Говоримо англійською»,

керівником якого є Дубовик С. В.(план роботи гуртка у додатку)(фото 28). В умовах ЗДО застосовуємо вивчений матеріал не лише на спеціальних заняттях, а й в інших видах життєдіяльності дітей: проводимо іноземною мовою фізкультхвилинки, в іграх використовуємо іншомовні лічилки, на музичних заняттях діти співають іншомовні пісні тощо.

Фото 28. Формуємо англомовний лексичний запас

Функціонує у нас і гурток «Шахова абетка», керівником якого є Бондарчук В.В.(див. у додатку) (фото 29,30).

Гра у шахи вчить дітей діяти обдуманно, адже у шахах є правило: доторкнувся до фігури - маєш нею ходити. Розмірковуючи над наступним ходом, діти вчаться прогнозувати майбутнє.

Гра у шахи розглядається як важливий елемент підготовки дошкільників до навчання у школі. Адже діти, які вміють грати у шахи, легше та швидше засвоюють шкільні дисципліни, насамперед математичного циклу.

*Фото 29. Щоб в шахи вправно грати,
Треба наперед всі ходи прорахувати*

*Фото 30. Зараз вам секрет відкрию: О-он
У нашій залі вже сидить майбутній чемпіон*

З метою ознайомлення з роботою ЗДО європейських країн завідувач закладом Пасікова Олена Володимирівна в складі делегації керівників закладів освіти міста Вінниці відвідала Польщу.

Отриманий досвід запроваджується в роботу нашого ЗДО.

Основна наша мета - відкривати в кожному вихованцеві кращі якості, робити кожну дитину центром уваги, вчити творчо мислити та творити прекрасне.

Відтак, взявши за основу кращі зразки досвіду європейських колег, наш колектив творчо інсталує їх в освітній процес з вихованцями.

У результаті багаторічної діяльності було визначено найефективніші форми взаємодії з батьками.

Відвідування родини вихованця. Така форма роботи допомагає встановити контакт із дитиною, її батьками, з'ясувати умови виховання в родині. Необхідно заздалегідь погодити з батьками зручний для них час відвідування, а також зазначити мету візиту.

День відкритих дверей. Досить розповсюджена форма роботи, яка дає можливість ознайомити батьків з дошкільним закладом, його правилами, особливостями освітньої роботи, зацікавити нею й залучити до співпраці.

Консультації. Зазвичай складається система консультацій, які проводимо індивідуально або для групи батьків (можна запрошувати батьків вихованців різних груп, якщо вони ставлять схожі запитання).

Семінари-практикуми. Батьки, особливо молоді, які ще не мають достатнього досвіду виховання дітей, відчувають потребу отримати практичні навички виховання. Тому на семінарах-практикумах не просто розповідаємо про способи й прийоми

навчання, а й показуємо їх: як читати книгу, розглядати ілюстрації, як розвивати артикуляційний апарат тощо.

Батьківські збори. Проводимо групові й загальні (для батьків вихованців усього закладу).

Загальні збори організуємо двічі-тричі на рік. На них обговорюємо завдання на новий навчальний рік, результати освітньої роботи, питання фізичного виховання й літнього оздоровлення малюків тощо. Групові збори проводимо один раз у 2-3 місяці.

“Круглий стіл”. Учасниками обговорення проблеми, крім батьків, є вихователь-методист, психолог, вихователі груп та інші фахівці. У роботі використовуємо такі методи: постановка дискусійних питань, аналіз педагогічних ситуацій, повідомлення фахівців з певної проблеми, обмін досвідом батьків, відповіді спеціалістів на їхні запитання.

Дискусія. Обговорення проблеми проходить жваво та цікаво, якщо використовувати такі методи: постановка спірних питань, ознайомлення батьків з результатами тестування дітей, надання слова фахівцям, аналіз педагогічних ситуацій. Можна провести дискусію у вигляді ток-шоу, коли частина учасників відстоює одну позицію, а інша - протилежну

Усні журнали. Журнал складається з 3-6 сторінок, тривалістю від 5 до 10 хвилин. Таким чином, загальна тривалість заходу становить близько 40 хвилин, і за відносно короткий відрізок часу батьки дошкільників отримують досить великий обсяг інформації. Кожна сторінка журналу - це усне повідомлення, яке може бути проілюстроване дидактичними посібниками, аудіо- та відеозаписами, виставками виробів, малюнків, книг. Батькам заздалегідь пропонуємо літературу для ознайомлення з проблемою, практичні завдання, питання для обговорення.

Розповсюдження інформаційних матеріалів. Вихователі готують пам'ятки, стенди, фотовиставки тощо. Наприклад можна роздати батькам.

Гурток “Умілі ручки”. Батьки нищих вихованців, які вміють виготовляти різні вироби своїми руками, проводять майстер-класи для дорослих та дітей.

Розповсюдження інформаційних матеріалів. Вихователі готують пам’ятки, стенди, фотовиставки тощо. Наприклад, можна роздати батькам картки з показниками розумового розвитку дітей за віковими групами або запропонувати наочний матеріал для ігор та вправ, спрямованих на формування пам’яті, уваги, уяви, мислення.

Брифінг. Зустріч, на якій коротко розкривають зміст якогось одного актуального для батьків питання. Її може проводити вихователь-методист, вихователь групи або інший фахівець (медсестра, лікар, психолог, учитель), який заздалегідь готується до відповідей на запитання з певної теми.

“Батьківська пошта” і “Телефон довіри”. Це нетрадиційні форми спілкування з родиною: будь-який член родини має можливість у короткій записці висловити сумніви з приводу методів виховання своєї дитини, звернутися по допомогу до конкретного фахівця тощо.

Гурток “Умілі ручки”. Батьки і родичі вихованців, які вміють виготовляти різні вироби своїми руками, проводять майстер-класи для дорослих і дітей (колаж 2).

Колаж 2. «Фрагменти заняття гуртка»

Бібліотека спеціальної літератури. Педагоги стежать за своєчасним обміном, добором необхідних книг, періодичних фахових видань, складають анотації новинок, створюють тематичні виставки.

ВИСНОВКИ

Сутність дослідження полягала в тому, щоб знайти відповідь на питання, якою мірою **інтеграція до європейського освітнього простору** може стати запорукою підвищення якості роботи сучасного закладу дошкільної освіти в Україні.

Процес євроінтеграції передбачає створення загальноєвропейського освітнього простору на основі розроблення єдиних критеріїв і стандартів у галузі освіти з метою визнання періодів і термінів підготовки фахівців з вищою освітою, що сприятиме співробітництву між закладами дошкільної освіти України та Європи.

Для вирішення поставленої проблеми: *які педагогічні умови створення сучасного закладу дошкільної освіти в Україні в контексті інтеграції до європейського освітнього простору?* в процесі нашої роботи ми вирішили наступні завдання:

1. Ознайомились з науково-теоретичними засадами організації дошкільного виховання в різних освітніх системах країн Європи. Аналіз психолого-педагогічної літератури розкрив різноманітні аспекти інтеграції України до європейського освітнього простору за останні роки. Поруч із друкованими джерелами вивчалися електронні ресурси з даної тематики. Створено бібліографічний список, призначений педагогічним

працівникам, батькам, а також усім, кому небайдужі проблеми європейського вибору України.

Проведений аналіз теоретичних засад показав, що у кожній системі освіти є свої особливості, плюси і мінуси, нестандартні підходи до виховання дітей.

Велика увага в освітній політиці європейських країн приділяється інтеграційним процесам в системах дошкільної освіти.

Вивчивши велику кількість філософської, психолого-педагогічної та соціологічної літератури ще раз переконалися, що у дошкільного дитинства особлива місія - *закласти надійну основу для розвитку щасливої особистості. Дитинство - повноцінний період життя дитини, а не підготовка до шкільного навчання.*

2. З метою підвищення інноваційної культури педагогів для забезпечення якісної освіти на засадах євроінтеграції створено модель методичної діяльності. Сформовано *скрам-групу*, до якої увійшли завідувач Пасікова О.В., вихователі-методисти Криворучко А.М., Клунська Н.С., вихователі Щербань Н.М. та Нідзельська Н.О., музичні керівники Мархель О.В. та Колесникова Е.В., практичний психолог Ужвак К.О., заступник завідувача з господарства Поперечна А.І.. Вихователя-методиста Криворучко А.М. призначили *скрам-майстром*.

Протягом року з педагогами проведено інноваційні методичні заходи, що дали змогу удосконалити професійну майстерність, сприяли формуванню спеціальних фахових знань і вмінь щодо інтеграції до європейського освітнього простору.

Як наслідок, освітній простір КЗ «ДНЗ №21 ВМР» збагачено досвідом створення освітнього простору закладів дошкільної освіти європейських країн.

У закладі запроваджено таку форму роботи з педагогами як тьюторство.

З метою ознайомлення з роботою ЗДО європейських країн завідувач закладом Пасікова Олена Володимирівна в складі делегації керівників закладів освіти міста Вінниці відвідала Польщу.

3. Узагальнено досвід роботи та розроблено навчально-методичне забезпечення реалізації моделі якісного оновлення інноваційного середовища закладу, створено банк

інноваційних технологій провідних педагогів європейських країн.

4. Створено матеріальну, навчальну базу та відповідне розвивальне середовище.

5. З метою впровадження досвіду дошкільного виховання країн Євросоюзу в освітній простір КЗ «ДНЗ №21ВМР» срозроблено Програму розвитку закладу.

Таким чином, творче використання досвіду зарубіжних колег створює унікальні можливості для модернізації, оновлення та реформування галузі дошкільної освіти в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція).
2. Зебзеева В.А. Дошкольное образование за рубежом: история и современность, 2007. – с.6-8;
3. Сазонова Д. С., Зебзеева В. А. Системы дошкольного образования за рубежом: их педагогический потенциал. *JSRP*. 2014. №8 (12). С.161-166;
4. Писарева Л. И. Дошкольная ступень в системе образования: европейский опыт развития;
5. Орлова Л.В. Особенности дошкольного образования во Франции. *Детский сад : теория и практика*. 2011, №2. С. 80-85;
6. Вознюк О.В. Педагогическая синергетика: монография. – Житомир: Изд-во ЖГУ им.И.Франко, 2012. – 812 с.
7. О.Проскура «Життя, віддане дітям: Януш Корчак», «Д.В.№1 за 2015 рік, ст.6-9
8. Мейвогель Р. Дошкольное и детское воспитание в Европе // Обруч. – 1998. – № 3. – С. 4-6.
9. Дошкільна освіта у світі. Німеччина. URL : <http://pedpresa.ua/115677-doshkilna-osvita-u-sviti-nimechchyna.html> .
10. Дудко С. А. Дошкольное образование во Франции: история и современность. *Отечественная и зарубежная педагогика*. 2014. № 1. С. 89- 97.
11. Валентинів П. Марія Монтессорі та її метод / / Педагогічний вісник. - 1991. - № 34. - С.3.
12. І.Зубрій, С.Капустянська, «І чужого навчаємось, і свого не цураємось...», *Дошкільне виховання*, 2017, №6.с.13-14.
13. К.Хаврикїна, М.Пристїнська Фінські секрети якісної освіти. *Дошкільне виховання* №5 за 2017 рік, ст.16-17.
14. Н.Гавриш, К.Крутїй «Модернізація освіти - прогрес, а не імітація руху» *Д.В. №7 за 2015 рік, ст.*

15. Електронний ресурс (https://stud.com.ua/72451/pedagogika/globalizatsiya_osviti).
16. Електронний ресурс (http://dnz.chaika.at.ua/publ/storinka_psikhologa/bazovij_komponent_doshkilnoji_osviti_realizacija_kompetentnisnogo_pidkhodu_shhodo_ro_zvinenosti_navchenosti_ta_vikhovanosti_ditej_doshkilnogo_viku/2-1-0-56).
17. Н.Дятленко, *Адаптивна освіта в Голландії: навчатися - означає самостійно творити*, Д.В.№1.за 2013 р., 18-20).
18. Н.Даценко Вальдорфський дитсадок - простір дитинства Д.В.№11 за 2017 рік С.14.
19. В.Шавровська, Н. Шавровська Белль-Ланкастерська система актуальна й сьогодні Д.В.№ за рік С.
20. М.Коченгіна Педагогіка Реджіо Емілія Д.В.№9 за 2018 рік, ст.22-24
21. Освіта для сучасності: європейські стандарти Д.В.№11 за 2015 рік
22. ІКТ
23. Яна Дралюк, Людмила Гриненко SWOT-аналіз як інструмент стратегічного планування методичної роботи, «Вихователь-методист дошкільного закладу», №4, 2018 р.с.10 -15.
24. Грета Думитрюк, SCRUM-технологія: високі результати за короткий час, «Дошкільне виховання », 2017, №7 с.16-19.
25. Олена Каплуновська, Тьюторство-дієва форма методичного супроводу педагогів, *Дошкільне виховання, 2016, №3, с.10-13.*
26. Інна Кондратець, Педагогічний плейбек, *Дошкільне виховання, 2017, №2, с. 20-24 .*
27. Лариса Присяжнюк, Екологічний квест як освітня технологія, *Дошкільне виховання, №6, 2018 рік, ст. 12,13).*
28. Наталія Давидова «Дитячий хулахупінг», «Дошкільне виховання», №10, 2017 р.
29. Інеса Сотник, Лідія Левченко, Юлія Левченко «Скандинавська ходьба», «Дошкільне виховання»,№12, 2018 р.

30. Катерина Крутій, Лариса Зданевич «Сторітелінг: мистецтво розповідання, або як зацікавити й мотивувати дітей», «Дошкільне виховання», №7, 2017 р.
31. Наталя Коваленко, Алла Гречишкіна «Мандри в пісочному царстві», «Дошкільне виховання», №7, 2010 р.
32. Наталя Дятленко «Адаптивна освіта в Голландії: навчатися - означає самостійно творити!» «Дошкільне виховання», №1, 2013р.
33. Олександр Митник, Світлана Задніпрянець «Розвиваємо мислення: блоки Дьенеша», «Дошкільне виховання», №10, 2016 р.
34. Катерина Крутій «Едьютейнмент: навчання як ровага» «Дошкільне виховання», №1, 2017 р.
35. Ірина Стеценко «Комп'ютерна грамота? Інформаційна культура!» «Дошкільне виховання» №2, 2015 р.